

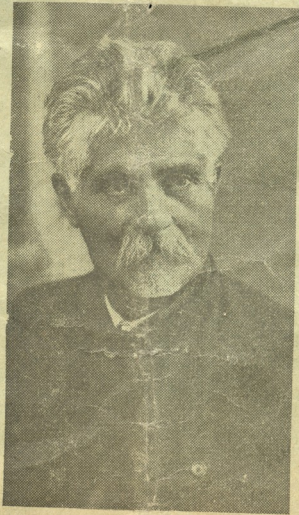

სოპრომება

სათეატროსსალიტერატ. ჟურნალი

ფასი 20 კპკ.

1924 წ. № 15 (18)

კოეტი ბაჩანა

(ნიკოლოზ პავ. რაზიკაშვილი)

მისი სამწერლო და სამხატვრო მუშაობის 40 წ.

ფოტ. ე. კვინიანი

1910—1924

წელიწადი XIV

№ 15 (18)

შპსი 20 ქ. ნიკო.

„თეატრი და ოპერა“
 ყოველკვირეული სურათებიანი
 ჟურნალი.
 რედაქციის მისამართი: ყოფ. ქარ
 თული თეატრი—სასახლის ქ. 38,
 „ახალ კლუბის“-ს ეზოში.
 ფოსტით: ტფილისი, რედაქცია
 „ოპერტი და ცხვრება“,
 იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი, ოპერა, მუსიკა, მხატვრობა, ქანდაკება, სომხეთში მხატვრობის

დარბაზი 1910 წ.

აზვისტოს 10

გამოცემა 1924 წ.

ს ა ლ ბ ი ს ო

მიხვალთ ჩვენში სახალხო-სასოფლო წარმოდგენების
სოფელს! მართვას 20—30 წ. ისტორია აქვს. არის
 სოფელი, სადაც ეს ისტორია 50—60 წ. უღრის.

იშვიათია სოფელი, საეუთარი თეატრი არ ჰქონდეს,
 სკოლის შენობაში არ მართავდეს წარმოდგენებს, სადმე
 საბუნღოში, კალოზე ან ცის ქვეშ.

მოღოს და მოლოს ზოგიერთი ეკლესიები სახალხო
 სახლებად და თეატრებად გადააკეთეს.

ჩვენს ხალხს უყვარს სანახაობა, უყვარს გართობა
 სულიერ აღზრდასთან შეერთებული.

ბევრ დაბა-სოფელში საუკეთესო ნიჭიერი სცენის-
 მოყვარენიც არიან.

მიუხედავად ყველა ამისა, თეატრის საზე ჩვენს
 დაბა-სოფლებში ჯერ კიდევ პირველყოფილ მდგომარეო-
 ბაშია, ბევრგან წარმოდგენებს შემთხვევითი ხასიათი აქვს,
 შემთხვევითი სცენის მოყვარეთაგან.

ანდა—თეატრი უკვე აუშენებიათ, ან შენებაშია,
 დასის რიგიან მართველი, წარმოდგენების ხელმძღვანე-
 ლი-კი არსადა...

დღეს, როდესაც ხალხში უკვე ღრმად გაიდა ფესვი
 სცენის სიყვარულმა, ძველბუფური შემთხვევითი წარმოდგე-
 ნები შემთხვევითი სცენის მოყვარეთაგან აღარ გამოდგება.

ხალხში მრავალი ნიჭიერი ძალაა, როგორც სასა-
 ხიზობო, ისე სასიამოლო სარბიელზე გამოსაყენებელი.

ეს ძალა უქმად არ უნდა ჰქრებოდეს.

ვისიც ჯერ არს, მთავარი ყურადღება უნდა მია-
 ქციოს სცენისმოყვართა დარაზმვას ყოველ ცოტათა თუ
 ბევრად უწინავე სოფელში, მიუჩინოს წლიური ჯამაგირ-
 რიანი მუდმივი მოკლენ ხელმძღვანელი, მიეტეს გარკვეუ-
 ლი რეპერტუარი, ერთი გეგმა, თუ სასცენო ძალა აკლია,
 ისიც დედაქალაქმა მიაშველოს და სხ.

ამევე დასს, შეიძლება, დაეკისროს მეზობელ სო-
 ფლებში რიგიანი წარმოდგენების მართვა.

ამას დაყოვნება აღარ უნდა.
 და როცა ასე სათუთად მოვექცევით სოფლის უან-
 გარო სცენისმოყვართ, მაშინ ერთითად მეტს ნაყოფს
 მივიღებთ.

ღროა სიტყვა საქმედ ვაქციეთ. ბევრჯერ გვითქვამს
 და კიდევაც ვიმეორებთ: მივხედოთ სოფლის დაბნავე-
 ბულ თეატრს, ძალა შევმატოთ სოფლის თვითმომქმედ
 სცენისმოყვართა წრეებს და მუშაობა გაუადვილოთ!..

მუშაობის სიძულად

(ახალი რომანიდან)

ბალი მაქვს ტურფა: რა ხეხილს
 იტყვი, იქ არა ხარობდეს?
 ბალჩა მაქვს კარგი: რა ყვავილს
 იტყვი, იქ არა ჰყვარდეს?
 იქ როცა ერთი ხე ჰყავდა,
 მაშინ მეორე მწიფდებდა.
 ერთი ყვავილი რომ ჰქნებდა,
 მაშინ მეორე იშლებდა!
 ბალ-ბალჩა წყაროებითა
 საამოდ შეგკობილია!
 იქ ხომ ზამთარი არ მოდის:
 სულ ტურფა გაზაფხულია!
 მე არეინ მიშვებს. პატრონი
 კი მე ვარ წალოკტ, ბაღჩისა!
 უსამართლობა იქნება
 ამაზედ მეტი კაცისა?
 ხილსაც სხვა დაჰკრებს, ყვავილსაც,
 ორსვე თავისთვის წაიღებს,
 და ჰქონდა რამე თუ არა,
 პატრონი ვერც კი გაიგებს!
 მინდა და—ნაყოფს ვერა ევამ,
 მწყურთან—უწყულოდ ვკვდებოდა,
 რად მინდა ბალი და ბალჩა
 თუ ხელით ვერა ვწვდებოდა!

ბაჩანა

პირთი პრემიის შთაბეჭდილება

ნათქვამია: „აკი რასაც თავის თავს უხავს, ქვეყანა რომ მიადგეს,—ვერ უხავსო“. ასე ეპარტებით ჩვენი თეატრის მესვეურთა.

ივნისის 16 სკოლაზე შემთხვევით დავესწარი „სრ. საქ. მსახიობთა ყრილობის“ ერთ კრებას. მოგესხენებათ ყველა შეგნებული ქართველი დღეს უღირესად დაინტერესებულთა ქართული თეატრის ბედით. მის გარშემო მითქმა-მოთქმამ იმდენი თეატრი გაუფერბარბის კორინთელი დადაყენა, რომ საჭიროება მოითხოვდა ამ ყრილობაზედ ერთხელ და სამუდამოდ ჩვენს თეატრს გარკვეული აზრი გამოეჭრან ახლო ქირისფელებს პირით.

სამწუხაროდ ეს ვერ მოხდა.

სხდომები უკვე რამდენიმე დღე სწარმოებდა. ყველა ჩქარობდა ბოლო საკითხებზე გადასვლას. უფრო სერიოზული საკითხები პრესიდიუმს წესრიგის ბოლოში მოექცა. ჩქაროდნენ ვანსაყურებთან პროვინციელები და ამისათვის შესაფერი წინადადებებიც შექმნიდნენ. მათ იცოდნენ და არც იცოდნენ, რომ მათს საერთო ოჯახში რაღაც მოხდა. საომარად ენახდებოდნენ. მსახიობებს ადგილებიც ჯგუფობრივად დაეკავებინათ, მომხსენებლებს გარდა, რომელთა ბანაკი პრეზიდენტის ახლო მითაგებულყო, — წინადადებებს მასიურად ხან მარცხნა ფრთა აძლივდა ხმას, ხან მარჯვდა.

ამ დღის კრებაზე დასმული მორიგი საკითხებიც ინტერესს არ იყენენ მოკლებულნი: 1) ახალი ქართ. მოძრაი თეატრი პროვინციისთვის (მომხს. მ. ქორელი), 2) ქართული კინო-თეატრი და მისი მნიშვნელობა (მომხს. ა. ანდრონიკაშვილი), 3) მუდმივი ქართ. თეატრის ორ განოს დაარსება (მომხს. ა.კ. ფალავა) და სხ.

ერთის შეხედვით ამ საკითხების სიმარტივეში თითქოს საკამათოც არათეორ უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ვიცი, რომ ეს ასე არ მოხდა!

ძნელად წარმოსადგენია, თუ კიდევ შეიძლება სადღე და რაშივე მეტე ქუქუქის გამოტანა!

პირველი მომხსენებელს მ. ქორელს ეტყობოდა დიდი შრომა გასწავია, რომ მოხსენება შინაარსიანი და საკმარისი მასალებით დასაბუთებული ყოფილიყო, მაგრამ შუა ადგილსვე ერთმა ღრმა ირინით მოითხოვა „უზარბო და უადლოო ლექციი“-ს შეჩერება, ხოლო მეორემ კამათს დიროს მოხსენების აზრი უტოვებდა აღიარა და წინადადებაც შეურაცხყოფელი შეიტანა „მომხსენებისთვის მადლობა გამოეცხადოს ბ. ქორელს შრომის უტოლო წყაროდან კარგად გადმოთარგმნისათვის“. ო. მომხსენებელმა კრებას განუტყუა, რომ თუ მოწინააღმდეგე ამს დაუმტკიცებს, ის სამუდამოდ ხელს იღებს თეატრის გარშემო მოღვაწეობაზე, არა და მოპირდაპირემ უნდა იკისროს ესვეე.

ქართული კინოს საკითხიც საკმარისად იყო გაშუქებული. კამათიც გამოიწვია.

გამოაცა მხოლოდ მესამე საკითხზე (ორგანოს დაარსება) კ. ანდრონიკაშვილის გალაშქრებამ... ბ. კოწოპ ანდრონიკაშვილმა თავისებური რეზოლუციაც წარ-

მოადგინა. პირადი შეურაცხყოფელი სიტყვებით შეხავებული, მაგრამ ყრილობაზე დამსწერ მსახიობთა განიერებად და მიუღებლობად მცხოვან დამატურგ მსახიობის ვ. გულისა, დღურგველია წვერ-მსახიობის ა. ხორავას და სხვ. თეატრისა და პროვინციის დამსახურებულ მსახიობის გ. ფრონისპირელის პირით ეს რეზოლუცია გააქარწყალა.

სწორედ გასაოცარია ასეთი გამოხვევა კ. ან—სა. შთაბეჭდილება ისეთი იყო, თითქო რაღაც პირადი ანგარიში ამორავების*).

ქართულ თეატრის მუდმივ და უკეთეს საკუთარ ორგანოს დაარსებას, რასაკვირველია, ყველა სინაზრულით შეხედება, მაგრამ რა შუაშია აქ უკვე არსებული ჟურ. „თეატრი და ცხოვრება“ რით შეგზალა მან თეატრის სწიშნიდ?

პირიქით ამ ჟურნალს 14 წლის განმავლობაში დიდი დეწლი მიუძღვის თეატრისა და საზოგადოდ ხელოვნების წინაშე. მას დამსახურებული ექვს საზოგადოების უმრავლესობის ყურადღება თავის შინაარსით და ხალხისთვის ხელმისაწვდომად ფასითაც. ბევრმა იცის რა გავირება გადაუტანია თავის ზურგზე მის რედაქტორ-გამომცემელს ოსებ იმედაშვილს, რომ ამ ჟურნალს თავის არსებობა შეინარჩუნებინა დღევანდლამდის.

მე არ მგონია, თუ ვინმე მიგვითითებს დღევანდლამდის თუნდაც ერთ წერილზე პრესაში ისეთი ბრალდებით, რომ „თეატრი და ცხოვ.“ თეატრის ინტერესებს არ ემსახურება.

— სხვა იქნებოდა, რომ ვისმე ეთქო: ის ვერ გაიზარდა ფორმატით და შინაარსით, მაგრამ რა უშლიდა და რა უშლის ამას ხელს?—ყველამ ვიცით. რათ ჩაკვდა პირველ მხარის შემდეგვე ა. ფალავას რედაქტორობით გამოსული მხატვრობა ჟურ. „სახიობა“? განა საჭირო არ იყო ასეთი ორგანო თეატრისა და მის მგლობრები-თვის!—უსლასრობით? არა, მართლც ეს მიზეზი არ კმარა. თუ ნახევრად მშენეს და ბრტველს ოსებ იმედაშვილს (ბოდიშო მოვიდოთხე) 14 წ. შეგვლო მართლც ეარსებინა ჟურნალი, რათ გაუქირდა მთელს თეატრის კოლექტივის მისი გაძლოლა დღეს, როდესაც ამისთვის მეტი შესაძლებლობა? ნუ დავივიწყებთ იმასაც რა პირობებში გამოიღობდა ძველ დღის ჩვენი ჟურნალ-გაზეთები? *

საზოგადოდ ძლიერ ველავებ, რომ ქართ. კინო-თეატრის წარმოებაში მეტ ნაწილად უტყობელები მუშაობენ, კონსერვატორიანთა მომავალ მომღერლებს იტლოფურენზე ვეგზობინა, ქართ. ოპერებში რუსი მსახიობები გამოიღობენ და ყველგან ჩვენს ეროვნულ სახეს ამახინჯებენ და სხვ.

დიად, სამწუხაროდ, ეს სინამდვილეა, ჩამოფიქრებული სინამდვილე! მერე და როგორ გინდათ აქ მუშაობა? ისე, როგორც შეუძლებით ხსენებულ კრებაზე? ერთმანეთს

*) გამარჯვების მიზეზად მართლც ისიც კმარა, რომ „თეატრი და ცხოვრება“-ში თითქმის ყველა სტენის მოყვარის, მსახიობ-მეწაქის რევიორის სურათი მოთავსდა, კოწოპ ანდრონიკაშვილი-ი არ უხსენებოთ არც სიტყვით, არც სურათით.

სამარე უთხაროთ, მახვილი ჩასკეთ, ჩაჰკლათ ის, რაც გვაქვს, დაქსაქსოთ ძაღლები, გაიყარინეთ ჯგუფებამდე? (როგორც უკვე მომხდარა დრამაში).

აია, მეგობრებო, არც როდის არ გაქეთებულა ასე საერთო საქმე! ქართული ხალხის გამარჯვება ყოველთვის ერთსულოვნობაში ყოფილა და იქნება. საქრობა: რაც უკვე გვაქვს, მას კიდევ შევძინოთ, გავაუმჯობესოთ, უკეთეს პირობებში ჩაეყენოთ და ჩვენი უკეთესი მომავალი მხოლოდ მთლიანი კულტურული ძაღლების მეშვეობით გამოვქვედით.

შვილი მამას ყოველთვის უნდა სჯობდეს. ეს მთელი კაცობრიობის იდეალა. მეტს შესძენთ ჩვენს კულტურულ ცხოვრებას, ჩვენც დაგვიასებთ, ვიამაყეთ. ამიტომ ყველა სერიოზულ საქთებების გადაჭრის დროს მეტი სიფრთხილე და სიღინჯვა საქრობი, თორემ ხომ ვახსოვთ შვილი მოხუც მამას გოდორს რომ უწინავლა გადასაგდებად და შვილიშვილმაც ასეთს მაგალითს მიჰპაძა! „ჩვენ წავალთ და სხვა დარჩება“ თქვეიც წახვალთ და სხვა დარჩება. პირუთვნელი ისტორია კი თავის ფურცლებზე თავის მსჯავრს ამოუშლელად ჩააწიწიწიებს.

ა. ციხ-სთავი.

გადაღებული კონსერვია...

(ძუქუ ლოლუას ხსენება).

... დაუჯერებელი, მაგრამ მწარე სინამდვილეა! ავისტის 8-ს აღქსანდროვის საავადმყოფოში დასრულდა ძუქუ ლოლუას გულის ცემა. შესწუდა ხალხურ მუსიკის რამდენ ქირაისუფლის, მისი თავგამოდებული შემკრებ-გამავრცელებლის სიცოცხლის ძარღვი.

წახანდელი ჰანგი

(ძველ რვეულიდან)

უკვე ცხრა წლისა ვიქნებოდი. როდესაც ერთმა ძველმა, სახელოვანმა მეთარემ მიმატოვებინა ნალარები, დიდის დავერა და სპარსული სიმღერების სწავლა დამაწყებინა.

მცირე წარმატების შემდეგ ხვის და ჰანგების შესავარჯიშებლად გამიყოლია სამოგზავროთ დასავლეთ საქართველოსკენ. მგზავრობა ქ გორით უნდა დაგვეწყო, მივედით კიდევ ამ პატარა, მაგრამ დიდ მნიშვნელოვან ქალაქს.

რამდენიმე დღის შემდეგ ერთ ოჯახში მაგვიწვიეს დასაჯერებლად, საცა დიდის სიხარულით მივიღეს... მახსოვს სახლი ნაღველ ქართულ გემონებზე იყო მოწყობილი: მშვენივრად მორთული კუთხე, —სათავი მიგვიწვიდა მაისინძელმა... —მომცრო ტახტი გადაფარებული ფარდავით და მუთაქებით მოწყობილი. უცხოელ შვენივრად კედელზე აფარებულ ხალიჩაზე ჩამოკიდებული საქრავები: შუაში დაიარა —ტყობაღზე რუსთველის სურათი; მარჯვნივ და მარცხნივ თარი, კიანური და სხვა საქრავებიც.

სალამო ერთ ქალის დაბადების დღის გამო იყო გამართული, სტუმრები მხოლოდ ქალები იყვნენ, ქართულ ძვირფას ტანისამოსში გამოწყობილნი.

კიდევ ერთი მსხვერპლი შეიწირა ჩვენმა გულციობამ, კრუე ყოყლოჩინობამ, ბიუროკრატიულ-მეშინჯობამ სულის სიმდაბლემ.

„გადადიო ძუქუ ლოლუას სიმღერების კონცერტო“, —ასე ახსენებდნენ მისი უკანასკნელა გადაღებული კონცერტის შესახებ, როცა ძუქუმ უყვარია ავადყოფობის ენა ვეღარ შესძლო სცენაზე გამოსვლა... გაღდიო და, ვინ იცის, მალე ვიხილავთ-ლა მისთანა ერთგულს, სიყვარულით სიგეიმედე დაბნდილს ლოტბარ-მომღერალს!

კონცერტი გადაღებულია და ჩვენი მეორე ძუქუს: ვაშა მისს ხსოვნი, დიდებმა მის რწმენამ: ხალხური შემოქმედების შეკრება-გავრცელებას! — ეს იქნება მისი უდიდესი ძეგლი...

იოსებ რამიშთიელი

საზოონო თავი და გოლე

მსახიობანი

მსახიობთა შემაღვნილობა ისეთი იყო, რომ თავიანთი შეუქურობით არავინ იზიდავდა მაყურებელ საზოგადოებას.

ეს უფრო მიეწერება შემდეგ მიზეზებს: ძველი ავტორიტეტები ვინც იყვნენ, ისინი ასცდნენ თავიანთ კალაპოტს. მათ აღარ ჰქონდათ ის რეპერტუარი, რომლითაც წინედ იზიდავდნენ მაყურებლის ყურადღებას, თანამედროვე რეპერტუარში კი იგიინ ჩაჰორჩინებულა იოვლებან.

ახალი მსახიობნი კიდევ გერარ შემოსილან ისეიინ შერავანდით, რომ საზოგადოების თვალში ურყევი ნდობა და სიყვარული დაიმახსოვრონ.

ძველ ავტორიტეტებიდან ყველაზე დამსახურებული * გაგრძელება იხ. „თეატრი და ცხოვრება“ 14 (17).

ყველამ ერთხმად გვთხოვა, დაგვეკრა და გვემღერანა მხოლოდ ქართულად ქართულად კი მხოლოდ „შავი ზღვის ნაპირას“ და „სულო ბოროტო“-ს მღერა ვიცოდი, რამდენჯერმე გავგამეორებინეს. სხვა სიმღერებიც გვთხოვეს, მაგრამ მე პირველად მესმობდა იმ ლექსების სახელობე, მხოლოდ საცემევეს დავეკრა, მოგვიხდა; ქართულ ჰანგებს კი თვითონ მღეროდნენ ხსენებულ საკრავებზე.

სალამომ მხიარულად ჩაიარა, დაშლის დრო ახლოვდებოდა, მაგრამ ერთმა მიზეზმა შეხანინებდა: ბასი იყო ერთ ქართულ ლექსზე, რომლის ავტორის სურათს მიუახლოვდნენ კედელთან, უხსნიდნენ ერთმანეთს ლექსის დედა აზრს. დასცილოდნენ, ვინც ვერ ახსნიდა. დიდი სიცილ-ხარხარი იყო.

ამ დროს უცბად გაიღო კარი და ელვის სისწრაფით შემოვარდა ერთი ვატი, წამსვე დაიძალა ტახტის ქვეშ, რომელზედაც იდგნებოდა. რამდენიმე წამის შემდეგ შეჰპოვა გამაშავებული ვიდაცა მიგრალი თავადი ამოღებული ზანჯალით, რომელმაც ალიაქითა გამოიწვიო იქ მიოფთ ხარჯის. შეგრდა კარებშივე და ბოდიშ მოიხიდა, თუმც ფეხზე ძლიეს დგებოდა. ამღერეულ თვალებით მიიხედ-მოიხედა, დააცქერდა თარს, რომელიც ჩემს ანბანს ეჭირა ხელში... თითქოს შევითავა დაუწყებარა, ბრანჯანი სახე გაეღიმა... თავზარ-დაცემული მანდილოსნები, რალაცა უმედურობის მოლოდინში აღავიბოვი, ვაშტ-

იყო წინა ჩხეიძე, მაგრამ მის მუშაობას ერთობ უმაღლური სახე ჰქონდა მთელი სეზონის განმავლობაში. ჩხეიძის ქალი იმდენად მტკიცე და თავისებურათ ჩამოყალიბებული ნიჭია, რომ იგი აღივლიდა ვერ შეიფერებდა სხვადასხვა მოულოდნელ ვარდენებს. იგი არს ნამდვილი სისხლი და ხორცი რეალისტური სკოლისა და მისი გამოყვანა ისეთ სტემბეტიურ პიესებში, როგორც „ადამიანი მისასა“—ის შეუწყნარებელი შეცდომა არის. ამითი პიესასაც უტარგავინ ენაუფის და თვით დაბნახებულ მსახიობსაც უფუჭებენ სახელს ულახათოდ.

ქრსთი აბაშიძემ უფრო იოლათ ვაიტანა თავი. თუმცა პასული სეზონის ბატონაგადა მისთვის სულ უმშობეთავე იყო, „მისკოტა“ში მანაც სავსებით სჩანდა მისი ნიჭი. თუმცა ეს გაცვეთილი ოპერეტა აღარავითარ ღირებულებას არ წარმოადგენს ამ ხანში.

წინა დავითაშვილი—ისიც ძველი სკოლის მსახიობია და ამასთანავე მის ყოველთვის გენერალით დაბნახებულ როლებში, ავიტომ მასზე დაკისრება „კოკოტკების“ როლისა „ინტერესთა თამაშში“ თუ „მალსტრეშიში“ ყოველად მიუღწეველია და არას ზნათ არ შეგვევინა იგი ამ როლებს. ძველებიდან—ნატო ჯავახიშვილს უფრო კი ქულები დაჰყვა ამ სეზონში. ის ისეთი მსახიობია, რომლის ამბოჯუსაც ვტარებინ ვერ შესცვლის გარდა ჩერქეზშიელისა. იგი ყოველად საჭარო მსახიობი იყო თუნდა „მის დაბნელებისაიფს“, რომელიც ასე ხშირად იღმობდა სეზონში.

საერთოდ ჯავახიშვილს დიდი დახელოვნება დავტყუ თავის როლებში და საზოგადოების ყურადღებასაც მზადავდა სეზონის განმავლობაში.

ახალგაზრდა მსახიობ-ქალთაგან ბუდი სწყალობდა დამარ ეპეკეაძეს. მას საუკეთესო როლები ჰქონდა ყოველთვის, თვითონაც ეტყობა ბევრი წარმატება ბუნებრი-

რებით შესცქეროდნენ თავადის ბარბაცს და ხელის ქნევას. თავადი ამ მოულოდნელმა სანახაობამ დაამწეოდა, მან ხანჯალი ჩაავსა ქარქაშში და წყნარად, ხეყნის კილოთი განავრძობა:

— „მე დანაშაუმი ვარ და მომიტყვეო, მხოლოდ ნება მიეცი, თქვენმა მეთარემ მიმაცილოს სახლამდე“—ო. სთქვა და მორცხვად მიეყუდა კედელს.

თხოვეს შესრულებულ იქნა.

ქუჩაში გადახვება მეტარეს და გულსაცვდ სოხვა

— მამ ჩარგის ხმაზე აალაპარაკე ეგ თარი და მით გადამაყრ ნაღველი; მაგ ჰანგით მიხაცილე სახლამდე და შენდე გინდა ჩემს სოცოცხლდე შენი ჭირის სანიცლო იყოსო.

მეთარემ მომართა ჩარგა და გაუღმეოთ გზას.

გზაში ერთ სახლის წინ გაგჩრდი, მირავალია თავი დაღუბა მეთარის მხარზე და ღრმად ამიორობა

ყოველის მხრიდან იღებოდა სარკმელები, მუსიკის მოყვარული ხალხი გადმოყუდებული უმსენდა თარის ხმას. ზოგა ძილს იჩნებდა, ზოგს კი ვერ დაეთმო სიამოვნება: მთავა ჰაერში ვინაბული, ოცნებით გატაცებულნი იღვა სარკმელთან, ვინც კი ვარდობდებოდა მათ სახლს...

მალე მივაღმეოთ თავადის საღვამე. ოთახში შესულ-სათანავე უგრანობლად დაეცა ლოგინზე და ხერინება ამოუშვა.

ვი ნიჭის და არა ტენიკის. მაყურებელი საზოგადოებამ მას ყოველთვის მკაფიოდ ამჩნედა და პირველობის ადგილს მას აკუთვნებდა სცენაზე.

ვერკო ანჯავარიძე ამ სეზონში მჭკალად მოსჩანდა. მას არც ერთი საყურადღებო როლი არა ჰქონია პრემიერაში. ის მეორე რიგზე იყო ჩამოყენებული. მის უღარი ნიჭსა და მომზადებას არც ერთი დაფნის გვირგვინი არ მოუკუთვებია ამ სეზონში.

უფრო ახალგაზრდა მსახიობთაგან აღსანიშნავია შავიშვილის ქალი. იგი თავისი მინიატიურობით და მკვირცხლის ნიჭით სცენის სიმხიარულეს წარმოადგენს ყოველთვის მან მკაფიოდ აღნიშნა თავის სახელი აუდიტორიის მესტერებაში.

სხვა მსახიობქალები სრულებით არ დაწინაურებულან საერთო ფონზე. მათ თვინითი ნიჭის საცდელათ არა ჰქონიათ შესაფერი როლები და ყოველთვის უქან იყვენ ჩამორჩენილი.

ვაჟებიდან აუცილებელია პირველმა ეკუთვნის ნიკო გოციბოძეს. იგი ვასაოცრად დაწინაურდა, გახდა მოძრავი და რთიმული. თითქმის ახლად იზნადა ეს კაცი. მან დაჩრდილა ყველა მსახიობნი და აუდიტორიისათვისაც მუდამ შეუწყვეტელ სიამოვნებას წარმოადგენდა. მასზე იყო დამყარებული თითქმის მთელი რეპერტუარის ბედ იღბად, ვარდა ერთი-ორი პენისა. იგი უწიკა და ჰაველე ლაჩენულებს წარმოადგენდა დასასთვის.

ეროქოლიანსაც ეტყობა დიდი დაწინაურება თავის კომიკურ ფრთის გამოლაში და საზოგადოებამაც თითქმის რომ შეიყვარა იგი.

დავითაშვილი და ვასაძე უწყველად დასის მთავარ ძალებით ჩაითვლებიან, მთავარი როლები ყოველთვის მათ ეკუთვნოდნენ და ამიტომ რელიეფურათაც მოსჩანდნენ სცენაზე.

მეორე დღეს უნდა მიგვეტოვებინა გორი. ამ ფიქრში ვიყავით, როდესაც შემოვიდა ვილიაც კაცი და თავაზიანად გვთხოვა:

— თავადი გიბარებო.

გავცისკდა გული... მაგრამ რას იზამ, ძალუნებურად გავყვეით და თანაც ვწყველდით გორში ჩამოსვლის საათს; მაგრამ საქმე სხვათარად გაიორკვა; ჩვენ ის თავადი გვიბარებდა, რომლის სახლის წინაც წინა ღამით გაგჩრდი.

ღიღის პატკივით მიღების შედეგ აგვისხნეს ჩვენი დაბარების მიზეზი. თუბე წუხნდელს აქეთ ამ ჰანგის ოცნებით არან გატაკებულნი, რომელიც მათ სარკმელის წინ დაეფარით. გვთხოვეს იმ ჰანგის შესრულება; ჩვენ, დიდის სიამოვნებით დაეიწყეთ ჩარგა, ჯერ მეორე მუხლამდე არ მივსულვითყავით, გვთხოვეს, უშიშროით დაეცრა თარზე, ვინაიდან სინდერა ჰანგის შთაბეჭდილების სცვლისო. მეთარემ შესარულა ბოლომდე, მაგრამ ვერ დაკმაყოფილდნენ, კვლავ გვთხოვეს, ახლად დაეწყო მართოდ თარზე წუხნადილი ჰანგი. მეთარემ კვლავ შესარულა ჩარგა, არც ეს გამოდგა მათი ნანდობი. გაკვირებული გვეკითხავდნენ:

— ნუ თუ არ გახსოვთ, წუხელის რომელ ჰანგს უყრავდითო...

რამდენიმე საათა ვიწყალეთ, მაგრამ მინც ვერ მო-

აკაკი ხორავამ დიდი ნაბიჯები გადადგა წინ, თუმცა მას ჯერ აქლავ სკოლა და საზოლოგო გაწვრთნა. საშუალო მსახიობ თევან აშქარად დაწინაურდა უშ. ჩხეიძე. მან რამდენიმე პიესაში მკათიოდ გამოაშქარავე თავისი მტკიცე ნიჭი.

დომ. ქვანიასაც დეტყო თვალსაჩინო გაუწეოვნებამ. რამოდენიმე სასურველი როლი მან წესიერათ შესარულა. ალ. იმედაშვილი დასში არ იყო. მაგრამ მასთან პირობა პქონდათ შეკრული მთელი წლის ვადით და ჯამაგირსაც ისე იღებდა. უნდა მოსულიყო სავსატროლოდ ნოემბერში და მარტში. ნოემბერში იგი მოვიდა. სამეგობროდ შესარულა თავისი მოვალეობა „ოტელი“-ს როლში. ალბათ ეს გახდა მიზეზი შინაური ინტრიგანობისა; რის შემდეგაც აღარ მიხტეს მას საშუალება სცენაზე გამოსვლისა. დასის სხვა დანარჩენნი მსახიობნი როგორც უჩინარნი იყვნენ სეზონის დასაწყისში—ისევე დარჩნ სეზონის ბოლოსაც.

წინააღმდეგე—დასში არიან ზოგიერთი ისეთი პირები, რომელთაც მსახიობისა არაფერი სცხიათ, მაგრამ რაღაცა გაუგებრობით მაინც იმყოფებიან იქ. ასეთი პირების დასახელება საჭეყნოდ უხარხულად მეჩვენება, მაგრამ მათ მეტბრტობებსა აშქარათა ჰედავს მთელი თეატრალური საზოგადოება.

რაზიკაშვილთა გვარის დამამწვენიებელი რაინდბრძენებანა—ვაგის და თედოს ძმა.

ორმოცი წელწიანი შესრულდა, რაც იგი მძლავრად სცემდა სადევგმირო ჰანგთა ჩოგანს და დიდს გულმოდგინებით ზრდიდა ახალ თაობას—როგორც პოეტნი და როგორც სოფლის მასწავლებელი.

ახლა?
ახლა იგი ხანგრძლივი შრომისაგან მოქანტულია, ჯანმრთელთა დახანებული, ქაღარასანი, წყნარი შეილებით დახუნწული.

რა თქმა უნდა, მშობელი ვრი მას შესაფერ იუბილესაც გაუშარათავს, მაგრამ ვიდრე ეს მოხდებოდეს, განზრახულა ანა ავვისტოს 18 ახალ კლუბში საპატრესაციო საღამო გაუმართონ.

იმეღია ქართმშალში გაუტეხავ მუხის რწმენა გაუტეხავ მომღერალს—მაჩანს ქართველი საზოგადოება ვვისი თანავარძობით გულს მოუფრონებს და ზნობრივ ძალღონეს შესპატებს ახალ შემქმედებათათვის, რომელსაც უფვე მუსღამინა მტყობინა პოეტი.

ჩვენი გულითადა საღამო ჩვენი პოეზიის ერთ უშეწინერეს, უფეგლურეს თვალთავანს, მუღამ სურნელოვან ბაჩანს.

იოსებ იმედაშვილი.

„პარტიველ მოღვაწეთა ლემსიოონი“-დან *

მაჩანს—ნიკოლოზ პავლეს ძე რაზიკაშვილი (1866)—მგოსანი და სახლს მასწავლებელი, ძმა სახელგანთქმულ მწერალ-მგოსანთა ვეა უზგუვასი და თ. რაზიკაშვილისა, დაიბადა 1866 წ. ს. ჩარგალს. კურსი გაათვა გარის საოსტატო სემინარიაში 1888 წ. და იმევე წელს გაიწესებული იქნა ს. ვეჯინს (ქიზიში), 1890 წელს სოფ. ბარისახის სკოლაში (ხევსურეთში), სადაც დაჰყო

* იოსებ იმედაშვილის 1913 წ. ზელნწერიდან.

ბოეტი გარანა

(40 წ. სამწერლო და სამასწავლებლო მოღვაწეობის შესრულების ვამო)

მთის უმანყო და ზვიად საკინძურს ჯერ კიდევ ერთ უტეხო თეალი ჰქონდა, მუის სხვიით ნათელმოსილი,

ვახერხეთ „წუხანდელი ჰანგი“ ისე, როგორც მათ უნდოდათ.

ჩვენ კი იმ დამეს ჩარგის შესავალის პირველა ფრანზის გ რდა გულმოსილი მთვრალი თავადი ნენბას არ გვაძლევდა სხვა რამე დავეყრა...

ა ო ლ ა ზ ნ ა შ ვ ი ლ ი .

P. S. საქართველოში ერთ დროს ყოველ ოჯახში მოპოვებოდა აღმოსავლური საკრავები, რაზედაც ქალი თუ კაცო უტრავდა ხოლმე. ქართველ ხალხს ბუნებრივად გულის სიღრმეში აქვს ჩანერგული მუსიკის სიყვარული და რაც გინდ თავდავიწყებელი იყოს, მაინც პატივს სცემს მას... საერთოდ მოსყენებულ სმენას ესთამოვნებდა ყოველგვარი ჰანგი, რომელიც შემდეგში ვერ ახდენს მავ გვარ შთაბეჭდილებას.

ა. თ.

სტირილი დედის კალთაზე

ოო, დედავ, მე ჯერ არ მღირსებია შენს კალთის ქვეშ სიხარული.
ო, მე ჯერ არ დამინახავს გაცინებული მთები. ისინი ჩემსავით ტირიან.
მე მუღამ მღლის ვიქია ოჯახზე.
მე მუღამ მაშინგბ ბედი ჩვენი დეკარგული.
ჩემი და-ძმანი დაობლებულნი ტირიან ობლობას.

მე ვფიქრობ: ვანა ესმის მათი ტირილი ვისმეს? ვანა სხვასაც უღლის ვრუანტელი ჩვენს შეხედვაზე, როცა ვდენებით, ვიღვეით... და: ავდივართ გოლგოთისაკენ?!

* *

დღეს ჩემი სული რაღაცამ დღალა და მაქანავებს სიკოცხლმ, როგორც წინანდელი იმედი.

ჩემში გოორგულდა ყველაფერი და მიმაქვს მწუხარება როგორც უმეველი ჯვარი წამების, რა მიშვდის?..

მაგრა ისევე ჩვენი დღიურ ვიქრებზე და წინანდელი ცა, რომელიც შემეჯავრდა ჩემი თავივით, რომელიც არასდროს აღარ აჩენს იღვებს და მეხის სვეტებს, ქალის მკლავებივით.

ტაბეს დღე მღუმობნი როგორც აობრებული ვარძი. და ისევე ტირილი.

ო, მიწავე!!!

ვიცი მარტო მე ვიტანჯე შენს ზურგზე ასე ობოლ ბელებივით.

მარტო მე ვღვარე ცრემლები სისხლის.

ერთხელ იყო სიხარული წამებით მამასთან; და ისიც უღრო და ისიც ვფრთხილი.

ო, მინდა ვიყო რაღაც ბოროტი, რაღაც სატანა, რომ სხვაამც აზიდოს ჩემგვარი ჯავრი;

10 წელი, დანარჩენ ხანს მალაროს კარში, სოფ. ჩარგალში (ფუშვი). დამწერელი და სიღნაღში უმაღლეს დაწვ. სასწ. (ტრინიტიშვილი). საწიფრლო ასპარეზზე გამოვიდა 1884 წ. გაზ. „ივერია“-ში, თუმცა ლექსების წერა ბავშვობიდანვე დაიწყო. თანამშრომლობდა ყველა ქართულ გამოცემაში და პირველი ნაბიჯიდანვე დიდი მსოფლივადღება მიიპყრო, როგორც თავისებურა, ხალხური ენათმეცნიერელოის მატარებელმა მწერალმა, და ნიჭიერმა და მასანამა. ზს მღერა-გლოვის საგანია განსაკუთრებით თავისი საყვარელი სამშობლოს სიბედელი, მონური მღვდლმარტობა, მომავლისთვის თავისი თავდადებულების თავყენისცემა, ვაჟკაცობის შექება. „მამულისათვის“ მფიქრობელს, მის მომავლისთვის დამწერას, გული უჯდება, რომ ეამთა ბრუნვამ ჩვენი სამშობლო დაამონავა და აღარაა „სიყვარული და ერთობა, კავშირი კავკასიისა და მასში ბიარალტობის მცხოვანი ივერისა“. გულით ნატრობს, რომ იხილოს „ჩვენი მამული მდიდარი, განათლებული“, რომ „მშობლიურ ხმება ვგალობდით“. ჰგლოვობს სამშობლოს დაცემულ ბას, მამულის დამონავებისა გამო სიციხულ სიციხულად აღარ მიანია, რადგან „სამშობლო, ერთი თან იყო“ ჩვენი სიციხულე ექ იყო“. გარდა ამისა არა ნაკლებ აფიქრებს მსოფლიო, საზოგადოებრივი და ფილოსოფიური საკითხები. ზს შეხედულებათ „ტირილისა საწუთრო, სეგდის და მუწუბარებისა: სიკვდილ სიციხულე კაცისა არ არის თვისი ნებისა“ და ამიტომ „ბედი და ბედნიერება: არსად არისა“, მას სტანჯავს, აოცებს, რომ „კაცობრიობა არ დასად გაყოფილია: ერთი მსუქანია, მდიდარი, სიციხულით კმაყოფილი, მეორე—ლუბი, მიწერი, ჯავით ვიწრომწყვეტილია“, „ერთი ბატონობს—სხვა არის იმის მიხანდა“, „სასწორი მიწა-წყალი“ და „ჩრდილი თავისუფლებისა სიბერად გაკვიბდა“. ასეთი უსამართლობით გამწარებული ჰკითხულობს „სად არის, ნეტა რას ამბობთ,

დმერთი, ის დალოკვილია“ ამიტომ ღვთის ბედის ანაბრობაზე საქმის მივდება კაცს არას არგებს, თუ თვითონ არ ითავა თვისი კეთილდღეობის მოწყობა: „ბედნიერებას ვინ მისცემს ბატონის ხელში მონებსაო“. ზა ჰბედავს, რომ ჭევენად კეთილი და ბოროტი ერთმანეთს ეცილებს ბატონობას, სინებულ და სინათლე ურთიერთის დანთქმას ცდილობს; ღღეს შური-ღვარდიანობა, ერთმანეთის განადგურებას სურვილი ამბობს კაცთა სიციხულებს მაგრამ ამასთანავე სწამს, რომ კეთილი სძლევს ბოროტს, სწამართლ—სიმტყუნეს, სინათლე—სინებულეს. ჩვენს ჭევენას ბევრი ვი. ვაგლახი ეცმა თავს, მაგრამ ბებერ მუხასავით მტკიცედ მდგომარება ვერაფერს აენებს „ბუნების ფერის ცვლილება“ და განახლებულ ცხოვრების გზაზე შესდგება“. ზს ნაწერები უწინაღ-გაზეთებშია, ცალკე გამოცემულია „დიაკონიანი“, პოემა (ტუ. 1902 წ., გამოცემა იოს. იმედშვილისა), აღსანიშნავია „სულა და ღმერთები“ („განათლება“). დაწერილი აქვს რომანი „მთაში“, გარდამავალი ხანიდან.

იოსებ ღაბითაშვილის ხსოვნას

(დასასრული. იხ. „თ. და ც.“ № 13 და 14)

ბევრი ცუდმოხის შემდეგ იზოვნა თავისი ხელობის სამუშაო საქმე, ჩუქურთმის მკრელ დავით გიგაშვიტან, რომელსაც სახელოსნო ჰქონდა საპერნი ქუჩაზე. სახელოსნო იყო ერთ ნოტიო სარდაფში, და იქ არამც თუ ადამიანი, არამცედ პირუტყვიც ვერ იტანდა ასეთ მიმიე პირობებში ცხოვრებას, მაგრამ დავითაშვილს მინაც ამ ნოტიო სარდაფში ღღისით მუშაობდა,—ღამეც იქვე იძინებდა. მე თუმცა ბევრი უშაღე, რომ იმ ნოტიო სახელოსნო სარდაფში არ დაეძინა და ღამე ისევ ჩემ ბინაზე ყოფილყო, მაგრამ არ დაიშალა, მე ორი ოთახი მეკავა და

რომ სხვადაც იტიროს დღდასთან ცეცხლის ცრემლებით. მაგრამ, ო, მადონა!!!

შენს თვალში, შენს გამოხედვას ვხედავ ჩემს ფიქრში და აღარ მინდა სირცხვილი ძმების.

და აღარ მინდა მეც გავრიო ხელები იმ სისხლში, სადაც ყველა, გარდა ღმერთის.

სადაც გულებია ჩემისთანების. მაგრამ მადონა!..

ჩემი სიბრაზე ეცემა ძირს შენს ცქერაში ჩემი მკლავები გარბიან შენ ხატოდან და მგონი ცრემლებიც შრება, დაღვრილი შენზე..

და მეუბნევა ვილაც: ისევ ვილოცო ძმებისთვის, ისევ გავათენო ღამეები, სადაც ჩემი სხეული ნიჰაეით ვილატეებს ღღმე მათჯერ საწამებლად.

მეც მუხუნევა ჩემი გული, ყველასაგან ცივი, რომ: ისევ დავბრუნდე მიწაზე, ისევ გავეკრა იქ, სადაც დაბადებიდანვე ითხრება ჩემი საფლავი.

სადაც არ ვიცი ვინ მიწერს ეპიტაფიას. და მიკვირს ასე უცბად მიგატოვე ყველაფერი.

**

ღღეს მე და სიციხულე დავრბივართ ცალ-ცალკე და

არ ვიცი, სად იქნება უქანასწელი ამბორი.

დამალა ცხოვრებამ, დამალეს ფიქრებმა გათუნებაზე, დამალეს იმედებმა, და მაინც:

ველოდები რალაქს.

და მაინც იცინის ვილაც.

მომეკით, რაც მინდა, მომეცი, მიწავ, ჩემი ბედი, მომეკითა სიხარული.

* *

მაგრამ რამდენი ხანია მტანჯავს საჭურისი, რამდენი ხანია მელიან შვილები..

მაგრამ ბედი ისევ აგონიაა..

იმედ—იქველი შავი, როგორც მზის დაბნელება, და ნატრა ასევე დავიწყებული და ჩუბი.

მაგრამ ისევ ტირილი, ტირილი იმვითაი, უნახავი და .. ტირილი დე დის კალთახე.

კაიუს პელი.

24 წ. მ ვავისტო სიციხანი ღღე.

შიგ ცხრა სული ეცხოვრობდით, მეათე დავითაშვილი იყო, ამიტომ იოსებები სწუხდა: თქვენც ვიწროთა ხართ, შიგვე მუშაობთ, ეხლა კი, სადაც მე ვმუშაობ, იქ მართკომე დაივითნებო.

მაგრამ აქაც დიდხანს ვერ გასძლო და ავად გახდა, მაშინ ერთ ჩვენ ამხანაგ მეჩქემე პავლე ჯიხვაძეს ვარანციოის ხიდან სახელოსრო ჰქონდა და ორი სუთია ოთახი ეყავა, სადაც მართკომე მუშა პავლე ჯიხვაძე ცხოვრობდა.

ჩემი და ამხანაგების რჩევით ავადმყოფი დავითაშვილი გადმოვიყვანეთ პ. ჯიხვაძის ბინაზე და თითქმის ორ წლამდის ცხოვრობდა მუშა პავლე ჯიხვაძის ბინაზე, სადაც სჭამდა და სევამდა, ყოველივე ხარჯების გარეშე და ბინითაც უფასოდ სარგებლობდა.

თითონ მუშა პ. ჯიხვაძეც ისე უყვლიდა და ეხმარებოდა დავითაშვილს, როგორც თავის ლეძელ ძმას და ამხანაგს, ხშირად ამანოშიცა გზავნიდა და იმის, დავითაშვილის, საცემებს ჯიხვაძე არეკვნიდა.

აი ასეთია მუშების ბუნებრივი ურთიერთი დახმარება და გატანა, ყოველივე გასაჭირში თავის მოძმე მუშების დახმარება და ხელის გაწოდებაში დაურღმებელია, ვინაიდან მუშაში იცის თავის თავზე გამოცდილებით მუშის ჭირ ვარამი და მუშის ყოფა-მდგომარეობაც. ამიტომ

აშხ. მუშები მუშების ჭირ ვარამს უფრო ჩქარა ვხმარებენ, ვიდრე სხვა ვინც

ამხანაგი მუშები ხშირად დღესაც ერთმანეთს უხიარებენ თავის ლუკმას. დღესაც ასე გრძობენ და მსჯელობენ, რომ მუშის ჭირი და ლხინი საერთოდ მუშების ჭირი და ლხინია, „კაბინეტლები“ იმ მომღერალთა, რომლებიც ვაჭკვიან: „მე ვარ და ჩემ ნაბალი“—ამისი გულშემმატკივრობა და დახმარება მუშათაღმე გამოიხატება მხოლოდ ღამე-ღამე სიტყვებში და სხვა არაფერი.

მუშა პავლე ჯიხვაძეც იტანჯა ცხოვრებაში, წამებით დაღლია ტანჯული სული.

ორი წლის წინად ნაძალადევი ეჭირა ერთი ღობა, ნორთი სარდაფი და თავის ხელაობით ირჩენდა თავს. როგორც დავითაშვილი თელავში უკიდურესს მდგომარეობაში გარდაიცვალა, ესევე პატროსანი, მშრომელი მუშა-ხელოსანი პავლე ჯიხვაძე გარდაიცვალა მუშების უზარმაზარ ნაძალადევიში. მახლობლად ამხანაგ მუშებმა მხოლოდ მაშინ გაიგეს, როცა უკვე არამინიცის საავადმყოფოდან გამოუსვენებინათ და დაესაფლავებინათ. ერთი ზედი არაგუნა ბედმა ამ ორს მუშას—დავითაშვილს და ჯიხვაძეს—სიღარიბეში წამებით სულის დაღევა.

მიხა ჩოდრიშვილი

ს ი კ ვ დ ი ლ ი ს ტ ე კ ვ ა

პოემიდან

„ღვთაებრივი სამრეკლო“.

გამარჯვებულ მეფეთ-მეფეს ღმერთის ნება არა სჯერა, მან სიკვდილის დასათურვანთ ძირს ვასთეა ბედისწერა. აელვარდა მზის დარბაზი სამეგლისი ბრწყინვალეობით, გრძელი სუფრა ამხაურდა მდინდური თავადებით, მქეპარ ზურნის ძლიერება ხმებს უკარავს თარის ჰანგებს, საღარბაზო კაზმულობა ფერებს სტყორცნის სპეტაკ

სანადიმოთა ციმციმებენ უთავლავი ჩირალდნები, შეიჯირბენ მახვილობენ დამკინავი მასხარები, ტოლუმბაში ყანწ ყანწუე სცლის... ჰა ვადაპკრა სა-დღევრძელო, საპასუხო სალამს უძღვნის მზიარული სამფლობელო.

ხმაშეწყობით გრგვიანავს გუნდი, მეფეს უძღვნის ქებათ-ქებას, ისიც უსმენს აღტაცებით და მეჭარბის თვის ცხოვრება! „ვინ დასთურვნი“—მღერის გუნდი—„მთა შეინვაობს“ ძლიერებას, ევრვინ მოსპობს მეფეთ-მეფის სიმტკიცეს და უკვდავებას... „ევრვინ მოსპობს“—მზიარულად მოსძახიან ვეზირები, „ვინ შეაკრთობს ჩვენს მეფეს“—ბანს აძლიერენ თავადები, მეფე ოდნავ იღიმება, მაგრამ თვალთა ნაწერწყლებში, აელვარდა უტებათ რისხვა... ვახეზია შავს ღრუბლებში, ძლივით დაპკრა ხელი ხელზედ, მგოსანს უმზერს

დაკვირვებით: „შენ მგოსანო, რასა სდუმხარ, ვის უმზერი მუშუბარებით? ამეტყველდი ცეცხლურ გრძობობით და შეაკვირ ცხოვრება, აღიარე, რომ აქ მეფობს საუკუნო უკვდავება!“. მგოსანი კი შეწარათა სდგას და უმზერის სევდით მეფეს: „მე ვესურვივ“—ამბობს ბოლოს—„გრძელ სიცოცხლეს ჩემს ხელმწიფეთს,

მაგრამ ჩემი ჩანვის უღერა მუშუბარეა სველიანი, ნუ გაწყურები, მბრძანებელი, ვერ შევამკობს დღეს მგოსანი“.

„რას მიქვია“—ამბობს მეფე—„მუშუბარე და უარი, სვედა თუ სიხარული, სულ ერთია, დაუყარია!“

ფრ მიმქალი მუშუბარეა გადხილართა მგოსნის ხმაში, ლლის ღვინო აწინწყარდა ვერცხლთა ნაქელ ფიალაში. „დღეს მეფეს სახელოვანს ღმერთის ნება არა სჯერა, მან, სიკვდილს დასათურვანთ, ძირს ვაქელა ბედისწერა. და ვინ იცის, თუ რა არის ცეკვა სიკვდილ და სიცოცხლის. ბუმბერაზ მთებს დაქტატეაუებს ლაფვარდი ცის სინარჩარი, ნისლეებს შორის ეშხით ცეკვავს გტრციელი ნაზი მთვარე თერგი ბღღვინავს გააფთრებით, თერგი ზვირთებს

საიდუმლო ზღაპარს სქეჟს, ჭაფხა სტყორცნის შავს ნაირებს, დრო სასტიკი თვით მეფეს ბედისწერის გვირგვინს, ადვავს, და სიკვდილი ყოველივეს მარადისი სვედითა რთავს... ვარცხლავების მდუმარ ციპციმს საიმსოფლო ჰანგის წკრიალს, ვინ ჩასწვდება მარადისათ, ვინ გარდაქმნის სოფლის ტრიალს,— დრო გულც-ვი თვით მგზნებარ მხეს ცავს სივრცეებში;

ვაი იმას, ვინც განგებას თავზედ ბრძოლას განცხადებს. მოხუცობა ყრობას აქნობს, დრო სასტიკი წუთის წუთზე სვლის, ეჭ, ვინ უწყობს, თუ რა არის ცეკვა სიკვდილ და სიცოცხლის!!!“ შესსყდა უტებათ მგოსნის სიტყვა, მეფეს უმზერს შემოვითობით,

„შეაჩრეთ“, სტექს მპყრობელი— „შეაჩრეთ ეგ თავები, წაიყვანეთ ბნელს ჯურღმულში“ გრეგინიას ივ ვა-
ფთრებით,
დე ჯალათმა დღესვე მოსპოს მავისათვის შვის იმედი“.

სახეიმით ციმციმებენ უთვალავი ჩირაღდნები,
შეჯიბრებით მახვილობენ დამკინავი მასხარები,
ტოლუმბაში ყანწ ყანწზე სცლის, ჰა ვად-ჰკრა სა-
დღევრებლო,
საპასუხო სალამს უძღვნის უშიშარი სამფლობელო.
მეფე ძღვეით სიკვილს იწვევს, მეფე შავს ბელს დაჰ-
ხარხარებს,

ვაი იმას, ვინც მარადის უყვადევებს არ ირწოუნებს,
ვაი იმას ვინც მეჯღ-სში მოიგონებს მყვარდას ცმკებს,
ვინც გაბებავს ზეიმის დროს გლოვის ზარის ჩამორეკვას.
მეფე დათვრა... ეშხს ვერ იტყვის... ნიშნს აძღვეს მესა-
კაავებს,

ავერ დაჰკრა კიდევ ტაში, მოუწოდებს მოცეკვავეს:
„იმას ჯილილია ეს ბეჭედი ვინც ფერხულით გამოტაცებს,
ვინც ღვინისგან შერისლულ თავს აღიანებს და ახარხარებს.
საოცნებო ცეცვის ჰანგი სადღაც გრძნებით აწყრილადა,
და კქლუტო ტანის რხევით მოცეკვავე გასრიალდა,
იმა ვაჟყვა ერთი, ორი... ყველა უვლის გამაღლებით,
ყველა ეშხით უშხერს მყრობელს, მოკასიასე მწველ

თვალებით,
მეფე კი ფილას სცლის, ბეჭედს ხელში ატრიალებს,
მძულვარებით იღიმება, მხოლოდ ღვინოს შესტრთვალებს.
და უტრად შეაგულში გამოიჭირა ჯადოქარი,
გაღიზნება ვნებით სავსე, დატრიალდა როგორც ქარი.
და დაღუბდა ყოველივე... ენება ჩასწვდა ვნების საზღვარს,
ყველა უშხერს აღტაცებით მშუთთვარე ზღვის გრძნეულ
ქაპარს,
თითქოს რისხვით აქვითინდნენ წყნარ მუსიკის ნახი ხმები,

უხარმაზარ სასახლეში სიბოთიან კრთომით ჩირაღდნები,
სტექს მუსიკა, სტექს ზემით, მოცეკვავე ფეხს სცემს
მეზზედ.

სინარნართ დასრიალებს ამოქარგულ ხალაჩზედ.
უტბათ შესდგა შუაგულში ვნების ცეცხლის ანთებული,
მეფეს იწვევს წყნარ კისკისით, მეფეს იწვევს აღზნებული-
და წამოდგა ისიც თრთოლვით, აფერ გაჰყვა კიდევ წრეზე,
შაბაჟურ ეშხით დააცქერდა მოცეკვავეს თვალს სიღრმეში
ციკვავს მეფე... ჩვიენება თითქოს ჩაჰქრნებ ჩირაღდნები,
ჯოჯოგითურე ჰანგათ იქცენენ ქაანურის ნახი ხმები,
ჩრეენება, თითქოს მის წინ ლანდთ ყრილობა ახრიალდა,
თითქოს მბრწყინავ დიდ დარბაზში აჩრდილთ გუნდი

დატრიალდა.
მეფე უნჯარ ათრთოლებით, ხედავს ოქროს სამოსილან,
საზარელი ჩონჩხის ხელი სადღაც იწვევს დარბაზიდან,
და უტრათ შორს გაისმა გლოვის ზარის ჩამორეკვა,
„დაგძლიო“—ვიღაც წვივის... „ხომ გელირსა ჩემთან ცეკვა!“

შავი ნისლი მკვეთრ ზეიმათ მკვდართ სასახლეს დაჰ-
ხარბებს,
და დარბაზში ფერხული აქვთ ფერგადარეულ გამ-
ხმარ ლანდებს,
წითელ ბრწყინით ციმციმებენ უთვალავი ჩირაღდნები,
შეჯიბრებით მახვილობენ შემზარავი აჩრდილები,
სიკვილი კი ყანწს ყანწზე სცლ-ს, ხიხითითა სვანს
შესანდობელს,
და დასცინის სახელოვან ჩონჩხათ ქაეთულ უგვან
მფლობელს.

ვის არ სჯერა ბედის წერა, ვის არ სჯერა ღვთის განგება,
ვაი იმას, ვინც დასთურგნა სიკვილი და მისი ნება,
მოხუცება ყრბობას აქჟიბოს, დრო სასტიკი წუთს
წუთზე სცვლის
არვინ იცის, თუ რა არის ცეკვა სიკვილი და სიციხლის.
თამარ ტარუაშვილი.

ჩ ე მ ს მ ე ნ ს

მე მზეს თაყვანს მიტომა ვცემ, რომ გულს მითობს სევდით დაზნარალს,
რომ სიცოცხლეს მორაკცებს, გრძობით საესეს... ტრფობით დაბთვარალს!
შვის სინაული მიტომა მსურს, მიტომ ესახავ გულის ღმერთად..
რომ ვიგრძენი სიყვარული—იმის პირველ სხივთან ერთად!..
მზემ გამითბო გულში სისხლი!.. მზემ განკურნა ჩემი სული!..
დამაიფეცა ცხოვრებისა სივალაბე, მწიარ-წარსული!..
მზე პირველად „აჰ“ ეხაბო!..—მზე „აჰ“ არის სასახლო!..
წმიდა არის ეს ქვეყანა!.. წმიდა არის საქართველო!..
და ვინც ჩემსა მნათობ მხარეს ჩირქს მოაცხობს, ცოლს დასწამებს,
პას დასწვევლის ზეიმა შექი!.. მისი სხივები მას აწამებს!..

ილ. მავიციკი-რუსხელი.

„მუშა“-ს რედაქ. პ. მ. სახმარეშიძეს

მოკ. პავლე! ჟურნალის ეს ნომერი დასაბეჭდოდ უკვე გამა-
ნებული მქონდა, რომ თქვენი წე-
რილი („ამტყუანს კარგამადე“, „მუშა“ № 514) წვიკითხე... წაივიკი-
თხე და.. ვავოციდი! მე თქვენს შე-
სახებ უფრო იღის წარმოდგენის
ვიყავი, ვიდრე თქვენ გამორღიით
გამეშვილებული სულით. ნუ თუ
მაგ ფარხმალთ აპირებთ მუშაში მწერლობის მეთაურობას?!

თქვენ, თქვენებურვიც კილო რომ ვინმარო, ბევრ ლობე-ყორეს
ეღებით და პასუხს კი ვერ იძლევეთ და გიხრტ მომკეტებ.

თუმცა ვიცო, დღეზე დიდი კაცი ბრძანდებით, ისიც ვიცი, რომ,
კამბეჩის მოკიდდე ხარს რქები არ შერჩებო, ნათქვამია, მავრამ
დღეს ქვეყანა ჩალით არ არის დახურული (მით უმეტეს საბჭოთა
ქვეყანა), და შევეცდები შემდეგ ნომერში ნათელიყო თქვენის წერილის
სიყალბე, საზოგადოებას ვუჩვენო თქვენი სულიერი—საზოგადობრივი
ვინაობა, რევილიუციონური ავლა-დიდება, პრესის საშუალებით სი-
მართლეს ემსახურებით თუ სიცოფეს!..

მამ მომავალ ნომრის გამოსვლადაქ!

პეპიგრაგ

(ძველის რველიდან)
ყრუმ ყრუს უწილა მსაჯულთან ყრუსთან,
უტბო ქვეყნიდან გარდამსულ რუსთან:
„გამაბნობა, ენეც არ მაქმარაო,
ჩემი კამბერი მოიბარაო...“
„სტყუისო“, სტყვა ყრუ ამის პასუხად:
„ჩემი დედალი მე დავსე კრუხად
და წიწილებს რომ ეგ იჩემესო,
განა კანონი უყაბულესო?!“
მსაჯულმა პირმანა: „ჩაბტნო ქკუთი,
იმ დედაკაცთან თქენი ორე სტყუით,
და, თუ რომ ბოდმს არ მოიხდითო,
ორივე სასჯელს გადაიხდითო...“

ჩიორა

ავგიტოს 9, 1924 წ.

ოსებ იმედაშვილი.

ზაკრიტონ ვარდოშვილი

(ეხკიზი)

ქართულ პოეზიაში მძლავრი განცდითა და გამართ-
ლებით მტკიცდება ლაშქრის პოეზია.

ლაშქრით სთროლა როდენზახი და დასტიროდა
მკედარ ბრიუგესს და უსმენდა მისტიურ ზარებს.

ყოველ ღამე მოდიოდნენ მასთან ბრმა დედოფლები
და მოსვენება დაკარგული პოეტი აფრთხობდა მათ
ქულების ხელებით, სანამ იგი არ გაიტაცეს შავ ლაშქრმა
თეთრ ბალდახინთ.

ედგარ პოეს სული გაიბზარა ღამით, როდესაც მას
ეწვია უბედური ლანდი შავი
გორონისა და წაართვა სა-
სოება და სულის სიმკვიდრე.

შავ ლაშქრის ჯოჯო-
ხეთში შეირუჯა ტიუტჩევი-
სა და ალექსანდრე ბლო-
კის სული.

გალაქტიონ ტაბიძეაქ
შემადრწუნებელ ამაოებით
შეპყრობილმა ალიარა თავის
მეგობრად უბინაო ღამე:

„ჩენ ორნი ქვეყანაზე:
ზე და ღამე,
მე და ღამე“.

აქ არის დაპირისპირე-
ბა პოეტისა და სტიქიის, იგი
შეუბრავდა ბედს და მიიღო
იგი თანამოშმეთ.

ხარტონ ვარდოშვი-
ლი, რომელიც აკენესა ამა-
ვე ღამეებში, სულ სხვანი-
რად იხილავს ღამე:

„ცეცხლზე დაეცა იმის
სული

„როცა მღეროდა.

„ალი დალია და უფ-
სო სულში

„გადართია.

„შხამით აღსავსე ყვავი
ლების

„მსუბუქ ლეროთა

„ვგრძნეს მარტოდენ, რომ საბრალო

„გადართია“.

„ნუგეში სთხოვა შემოდგომის

„ქულებთან ხეებს.

„განვლო მანძილი და ბურუსთა

„ზღვაში ჩაეიდა,

„ამბობდენ: იგი სიზმარია

„ჩრდილთა მისანი;

„რადგან მოჰქონდა ღამეების

„ყრუ საფლავიდან

„ჰანგები, ნისლი და ღანდები

„ოქროსიანი“.

მის ლექსებში ღამეები მოცემულია, როგორც მის-
ტიური ფენომენი, როდესაც სოლ შეგრძნებას სძინავს და
იხსნება ქვეშეშეგრძნების ყველა ჯებირები.

შუალაშით მიწა ჰკავს ჯოჯოხეთის, როდესაც ჰაერის
იტვირთება მძინარეთა შემოიღო სიზმრებითა და ბოდვებით.
ქვეყანის ამ დროს იპყრობს ქვეშეგრძნობები, შეშ-
ენებები ავიატებული იდეები და სახერ ამღერეული კო-
შმარები მოდიან ქაოსიდან.

პოეტი მარტო რჩება ასეთ შუალაშეებში და შე-
ძრწოლებული სული
რეკავს კოშკის საათი-
ვით მწუხარედ და მი-
ტოვებულად.

ქაოსის აშლილი მავ-
ნე სულები ესევიან პო-
ეტს და ეცახიან უფ-
სკურლისაკენ.

პოეტი მთელი ღამე-
ები ებრძვის ამ სუ-
ლებს, ედავება ამ გან-
ცდებს, ასეთ დროს
იკარგება საკუთარი თავი,
გადადიხარ ირკა-
ლობაში და შეშინე-
ბულ პოეტს აღმოხ-
დება:

„სულს გადაგრეცს ეს
მღელვარება,

„ყოფნა უცერო და
„შეუბთოელი.

„მენ გავიკლა შხის
ელვარებამ,

„მგვრამ ვერ ჰპოე
ნავთსაყუდლი“

„ანგლოზები აღარ
გვართვენ

„წმინდა გვრებით და
შავი დანებით.

„შენ ღამეები მოგპარავენ
„და გაწაფებენ კულიანები“.

(სახ. სკლისიძეი. 1).

და შემდეგ გადადის თამამ ძახილში:

„არ მოსცენო, არ მოსცენო,

„სანამ არ მოკვდეს შენში განგება.

„ბინთე გრძნეულ იღუმალეობით

„უა დაიკალე მზიურ ჰანგებად.

„ზომიერება შენთვის არ არი.

„დაფერულე შხამი გზებზე დარკული

„მედი შავია და საზიზარო,

„ქვეყანა ცოდვით შემოქარგული“.

(სახ. სულთან. 11).

საქართველოს
საბჭოთაო მთავრობის

მაგრამ პოეტი ჰმედავს, რომ არავის არ ემსის მისი სულის ძახლი, არც უნდათ გაიგონ. იგი შეუცნობელია. არავინ მიდის მასთან მზრუნველობით. და იგი წყალობს იისფერ ქალზე ოცნებით, მას, სრულიად მიტოვებულს, სწყურია ზუგუნი და აღერისანი ხელები, რომ გამოითიროს თავის უბედურება, მაგრამ ეს მისთვის არ არის გაჩენილი და უპირისპირდება უბედურ ლანდს.

აქ იწყება ის უცნაური დიალოგები ამ უბედურ ლანდთან, გულის სიღრმიდან მოხეთქილი სათხოვრები სულისადმი და სამღერავები შუალამისადმი.

„გამოდის ცოდვა სისხლისფერი სიამის ალი
„და ესტურება ლაღად მორთულ
„მდიდრულ დარბაზებს.
„განდებმა ჩვეულ მოუღანთან
„მეძევი ქალი,
„უცნობ ლანდს ელის, უხალისო
„ლიმილს ანაზებს.

„თეთრი ჩრდილები იშლებიან
„მრავალ ბანაკად
„და მეძახიან: „ჩვეც შენებრ ვართ
„ქვეყნად შობილი,
„შემოგვიერთი, გადაიქეც
„ჩვენს ამხანავად“.

(ქალაქი).

ასე იწყება მისი ნერვები ახმაურებულ ქალაქში, სადაც არ შეიძლება წუთით შესვენება და სადაც ისე სასტიკად არიან ღარიბ-ღატაკნი და მდიდრები დაპირისპირებულნი ერთი მეორესთან.

იგი ატირებული ამ უთანასწორობით იხიზნება სოფელში და ერთობა პრიმიტივეზში.

აქ იპართება მისი სული ძალას იკრებს და ისევ უბრუნდება ავ ქალაქსა და ბოროტ ღამეებს.

და წუთით ჩნდება იმედო და სასოება:

„ლურჯდება ზეცა, უნაპირო,
„შორი და ვრცელი;
„კვდება ბინდები და ალგები გაჩენას იწყებს.
„ტფილისი ღელავს, უბრწყინვალეს
„მომავალს ელის,
„განახლებიყვენ, ახალ მზისკენ მიჰქრის, მი-
„იწეეს“.

(ტფ. დმ.)

ერთი უმთავრეს მოტივთაგანი მის ლექსებში არის მისტიკა და ლოცვა უბედურთათვის.

„მე სულ გარეთ ვარ ქარის ოხვრა
„და წვალებაზე,
„და ვამბობ: ღმერთო, შენ უშველე
„ცველა უბედურს.
„და ჩემი სული ავადმყოფი
„და ცვალებადი,
„ჩემებს დამალულ სიხალისეს
„და აღერსს დედურს.
„და ყოველ წუთში, ყოველ ჯავრის
„გადატანაზე,
„ჩემთან ჩემივე ლანდის გარდა
„არავინ არც.
„ო, რამდენია უბედური
„ამ ქვეყანაზე,
„ო, რამდენია ნატყუები
„მზისა და ქარის!“

(ლოცვა უბედურთათვის).

ასე ლოცულობს იგი თვითვე გაწამებული და უბედური უბედურთათვის.

მისი ლექსები არის ობოლი და ნაწი.

სტრიქონები ეცემიან შემოღობვის მწუხარე ფოთლებივით რბილი შრიალით და პოეტი დიდის ამ ყვითელ ფურცლებში მწუხარე და ნალღობიანი.

ასე ვხედავ მე ხარიტონ ვარდოშვილს.

დემნა შენგელაია.

„ღამე ნამორი და დაკვალული.
„ლანდო მითხარი რისთვის ხარ უნდო?
„—მე ბურუსები მახლავს მთვარული,
„საცეტხლებში ვავიდე უნდა.

„ფიქრის შრიალი, ქცეული ქარად.
„ლანდო იწყება სული სათუთი.
„—მე შენთან ვივლი უხილავ ზარად,
„ვით მუშაობებს უნო წუთი.
„ყოფნა სიზმარის გამოამახველი.
„ლანდო ცრემლების წისლია ღვარად.
„—შენ და წამება, ჩემი სახელი
„ვიქნებით ერთად, ვიქნებით მარად“.

ამ დიალოგებში არის საოცარი გაორება პიროვნებისა, როდესაც შენივე თავი ატყობდება იუდასავით.

აქ იკარგება ნღობა სასუთარი თავისადმი, აქ იშლება ფეხქვეშ ფუფე და იღება უბსკრულის დაბრჩენილი ხახა.

აქ არის საკირო მეგობრის ხელი რომ არ ვადრჩებო ამ უბსკრულებში, მაგრამ ირგველი არავინ არის და მაგრამ პოეტი თვითონვე შესძახის თავის თავს:

„არ შეგეშინდეს ჩემო სულო
„ჩრდილი კანკალდეს.
„ეს მე ვარ მხოლოდ მისი სახე
„შენი მზურავი
„მოჰყვება ღამე, სადაც არის
„სისხლის ნაკვალევს
„და ცივი ქარი ატირდება
„ყრუ სამღერავით.
„ღრმა უბსკრულები სიკვდილების
„აუშვებს ბინდებს.
„—არ შეგეშინდე!“

ასე იწამება პოეტი, ასეა იგი გატანჯული შუალამებით, რომელიც დაეცემა ხოლმე ტფილისს.

საინტერესო არის ამ წიგნში ავრთვე ურბანისტული მოტივები. ეს მოტივი მოცემული არის არბიტულად, უბრალოდ, როგორც არის საზოგადოთ ჩვენი ქალაქები.

ტფილისის მდბიონი აწვალბენ პოეტს და მოსვენებას არ აძლევენ დაეშული ლოთები და მათხოვრები.

„როცა დამათრობს დიდ ქალაქის
„მძაფრი ხრიალი,
„უხილავ ხმაურს ეღვენება
„მღელვარე ფიქრი;
„ქუჩები ჰყავის ელექტრონის
„შუქთა საილით.
„ავტომობილი მიგუფუნებს,
„ტრამვაი მიჰქრის.

მეოთხე მოქმედება.

ქანდაკება (იხ. იმ. და ც.პ. № 14 (17).

ნიწო. სახლში კომერსანტი გიცდის.

ღევ. რა ნებაღეს?

ნიწო. (გაიციებული). როგორ თუ რა ნებაღეს? ჰსურს გაიგოს, მუშაობას როდის განაახლებ. მეორე აეანსი მოგიტანს.

ღევ. არჩილს აკი დეაბარე, რომ კომერსანტის ბიუსტს შუა ქარმა დაუბერა, გაცივდა და გარდაიცვალა.

ნიწო. (აღლევებული, მაგრამ მტკიევი ცოლოთი) კომერსანტი ხელ შენს სახელოსნოში მოვა. დაპირდი, რომ ხელიდან მუშაობას განაახლებ და რამდენიმე დღეში ბიუსტს დაამზადებ.

ღევ. ბიუსტი, ისევ ბიუსტი!

ნიწო. დიახ, ბიუსტი! სხვა გზა არა გაქვს.

ღევ. ჩემი გზა აი ამ ქანდაკებისკენ მიდის. დეე ქვეყანა კომერსანტების სათარგუმო მოედნად გადაიქცეს. მე მიინც ამ ჩემს ღვიაბებს შეგხარი, ტანჯვასა, ცრემლსა და მუშუბარებაში შობილ ქმნილებას. აი ეს არის ჩემი გზა. შემომდელითის ტანისამოსი, შიმშილმა სისხლი გამიშროს და ხორცი ძვლებზე მიმიხმოს; მე მიინც ჩემის გზით ვივლი...

ნიწო. და ვაგვლანგავ აეანს.

ღევ. აეანსი! (იციინს). აეანსი. (უბიდან ფულს ამოიღებს) აი აეანსი! როგორ გნებავთ გადმოგცეთ. თქვენ წაუღებთ, თუ თითონ კეთილ ინებებს მოზრძანებნას, ან იქნება შეუამალმა იკისრის დაზეპირებული ამჟღავნ შესრულებას! როგორ გნებავთ? აი აეანსი!

ნიწო. შენ შეშლილი ხარ!

ღევ. შეიძლება.

ნიწო. არასოდეს ეგ არ მოხდება.

ღევ. (ენერგულად) ეპარა რაც მტანჯეს! თვრამეტი წელიწადია ერთად ვცხოვრობთ და შენგან არც ერთხელ თანაგრძობის სიტყვა არ გამივია. ყველაფერი, რაც ჩემთვის ძვირფასი და უსაყვარლესი იყო, შენი უხეშა, ბორბოტი ხელთ ისპობოდა და ნადგურდებოდა. მთელა ჩემი ცოდნა, ჩემი ნიჭი...

ნიწო. (უტბათ ნერვიულად გადაიხარხარებს) ნიჭი...

ნიჭი... (გაბოროტებული ისტერიულად) შენ უნიჭო ხარ, უნიჭო, უნიჭო, უნიჭო!

ღევ. ნიწო!

ნიწო. უნიჭო ხარ, უნიჭო! შენ რომ უნიჭო არა ყოფილიყავი, პრემიას მოგცემდნენ. შენ... უნიჭო ხარ... პრემია სხვას მისცეს...

ღევ. დაწუდი!

ნიწო. შენ ამის იმედი გაქვს? ამ უშნოდ შეთითხნილი თხისხა. ეგაც ისეთივე უნიჭობა იქნება, როგორც სხვა. მოხადე ეგ ტილო, ჩამოსენი!.. (ქანდაკებისკენ გემარტობდა).

ღევ. (წინ გადაეღობება) შეჩერდი! არ შეიძლება.

ნიწო. (გააფთრებული) მომიცილდი. მე მსურს შენი ახალი გენიოსური ნაწარმოები დავინახო, ახალი ქანდაკება, რომელსაც გამოფენის შემდეგ, ალბათ სანაგვეში გადააგდებენ შენი პატივისცემელნი. მომიცილდი!

ღევ. (ხელს დაუქერს, ქანდაკებას ძალით მოაშორებს და მულზე დასცემს) საზოგადოებრივი (დღი პაუზა).

ფარდა

ღვეანის საწოლი ოთახია, შირცხნა შირცხ. უცხადე...
ორი კრაიტი სდვას. კრაიტი მარჯვენა შირცხს შირმა აქვს მოდგმული. პირდაპირ კარები ღვეანის კაბინეტი გადის; როდესაც კარები იღება, საწერი მაგადა, წიგნების შეკრები და კედელზე ჩამოკიდებული სურათი მოსანს. მარჯვენა შირცხს კარები ზეფენის ოთახში გადის. მარჯვენივე ბუხარის ანთია. ბუხარის წინ ორი საფარძელი სდვას.
ფარდის ახდის დროს სქენაზე თამბარი და ქეთინოა აირანს, თამარი სავარძელში ზის. ქეთინო ბუხარის წინ გაშლილ ხალა ახვა წამოწოლილი. თავი თამ რის კალთაში ჩაუღდია და ბუხარს უტყვის. ხელში წიგნი უტყირავს. თამარი ოთახზე ხელს უყვანს და წაუხად უთქვამს.
საღმთა. საათი ბუხარის თავზე შეიღვრე დაქარავს.

თამ. შეიდი საათია.
ქეთ. მამა კი ჯერ არ მოსულა.
თამ. შამა ყველთვის იგვიანებს. დილით გადის და საღამომდის სახლში აღარ ბრუნდება.
ქეთ. აღარც ჩვენ გველაპარაკება. (პაუზა).
თამ. დალონებულია. ვახდა კიდევ. ღმერთო, შენ უშველ!
ქეთ. სულ სახელოსნოში ზის. როდესაც არა მუშაობს, მაშინაც სახელოსნოშია. მალე ქანდაკება მზათ იქნება.
თამ. როდისღა, როდისღა, შეილო! ასე ცხოვრება აღარ შეიძლება. ყველანი იტანჯებიან.
ქეთ. მამა კი ყველზედ მეტად.
თამ. ხო, შეილო, ხო. იტანჯება და არაყერს ამბობს. (ცრემლიორიული) გულში იკლავს დარდსა, გულში! (პაუზა).
ქეთ. ნეტავი ჩქარა ვახფხულდეს! სოფელში მამა მხიარულად არის ბოლმე.
თამ. სოფელში აღარ წავალო.
ქეთ. რატომ, ბებო?
თამ. დედაშენს არ უნდა.
ქეთ. (ჩაფიქრებული) მთელ ზაფხულს ქალაქში ხომ არ გავტარებთ?
თამ. არ ვიცი, შევლო! დედაშენმა სიტყვა, სოფელში აღარ წავალოთ.
ქეთ. მე მიინც წავალო.
თამ. დედა არ გავიშვებს!
ქეთ. მამას წაყვევბი.
თამ. არც მამას გაუშვებს.
ქეთ. მაშ, რა ექნათ?
თამ. არ ვიცი, შეილო. როგორც დედაშენი მოისურვებს, ისე უნდა მოვიქცეთ.
ქეთ. (აღლევებული წამოდება) მე არ მიინდა,
თამ. რა არ გინდა?
ქეთ. არ მიინდა ისე მოვიქცე, როგორც დედაჩემისა სურს.
თამ. (შემხულები) სუ! ჩემად, ჩემად, შეილო!
ქეთ. იცი, ზოგჯერ რასა ვფიქრობ, ბებო, მიინდა გავიქე, სულ გავიქე სახლიდან და ისეთ ადგილს დავიშოლო, სადაც არავინ მიცნობს. შენ გგონია შემემინდება მამა რომ არ მეკოდებოდეს, დღესვე გავიქეყოლი მამას იწყინებო. მამიკო, ჩემი მამიკო!
თამ. არა, შეილო, მაგას ნუ ამბობ. ეგ ფიქრითა თავიდან მიიშორე. შენი დედა-მამის კერას ვერსად გავიქევი, არც უნდა გავიქე. ცოდება, შეილო, მაგას ნუ ამბობ.

ქეთ. როგორ მომწყინდა სიმარტოვე, ბებო.
თამ. რა დროს შენი სიმარტოვეა, ჩემო კარგო! ჯერ ახალგაზრდა ხარ, ბავშვი. აი, ჩემსავით რომ დაბერდები, მაშინ სხვა, — მაშინ განმარტოებული კუნჭული გაგიტყბობ. იქნებო შენთვის მოკრძალებული, რომ არაივინ შეაწუხო და სუთნითაც კი არ აფრინობინო, რომ ქვეყანაზე არსებობ. შენ კი, შენ ჯერ ახალგაზრდა ხარ, ჩემო კარგო, ბავშვი.

ქეთ. შენ არ იცი, ბებო, რა კარგია სიმარტოვე. შენი თავის ბატონი და პატრონი მაშინ შენ თითონა ხარ. სადღე ვინდა წახვალ, რასაც ვინდა — გააკეთებ. ყოველთვის სხვის არ შესცქერი თვალგამში, რომ გამოიკნო რა ესაზომებნა ან რა იწყებდა. აქ კი ისე მგონია გალანაში ვარ დამწყვედელი (ყურს დაუქცებს) იმ ოთახში თითქოს ვიღაცა დადის.

ღვიანა. (შემოდის. გამხდარია, გადაუთრებელი. თმა გასქვლილია. არაივინ უყვარს. როდესაც ლაპარაკობს, მაშინაც თითქოს უფრო თავის თავს ელაპარაკება. ჩუმად სკამზე დაჯდება. მცირე პალუსი შემდეგ) ცივა!

თამ. ბუხართან მოდი, შვილო!
ქეთ. (სავარძელს მიაწოდებს) აი აქეთყენ, მამიკო!
ღვე. (ბუხართან დაჯდება და ცეცხლს უძქერის) აცუცდა.

თამ. კიდევ შეუყვით, შვილო?
ქეთ. აქეთყენ შიშოვინ, მამიკო, აი აქეთყენ! (პაუზა. სმის ვიოლინის ხმა, უკრავენ გრივის „პეერ გიუნტ“-იდან „აზეს ტოდ“-ს).

ღვე. ვინ უკრავს?
ქეთ. ზურაბის ამხანაგია, საღამოსთვის ემხადები ნ. (პაუზა).

ღვე. მივხვდები ყურშა ძალი მოჰკლამიათ, გა...
 და მოვყვარა. (პაუზა).

თამ. პური ხომ არა გზიან, შვილო?
ქეთ. კერძი შეგინახეთ. მაგინადლო?
ღვე. ტრამვის ვაგონმა ეს არის ეხლა კაცი გასქვლიტა.

თამ. (შეშინებული) როგორ გახშირდა ეს უბედური შემთხვევები.

ღვე. დაითრია, თვლებში შეეგდო და გასქვლიტა.
თამ. ვაი იმის დედასა!

ღვე. კრინტი არ დაუძრავს, თავისთვის მიდიოდა ტურქებზე ღიმილი უთამაშებდა. ერთი წუთი და — გაჰქრა სიციცხლე.

თამ. ნეტა ვინ იყო ის უბედური!

ღვე. ეხლა იმის სახეში ქვიფია. სტუმრები მაგიდას გარშემო სხედან და მასპინძელს უყვანენ. იმისი ადგილი თავისუფალია. თუფშე მზაუნველი ხელით დაკეცილი ხელსახური დევს. დანაჩანველი, ღვინის ქიქი. თუფში ცოცხალია, მასპინძელი კი აღარ არის. (ღიმილით) თუფში უყვადის. ის ხომ ადამიანის არ არის, ტრამვის ვაგონმა ჩითრიოის და გასრინის.

თამ. პური ხომ არა გზიან, შვილო?
ღვე. ცივა. ბუხარი ოთახს ვერ ათბობს.
თამ. შეუყეთებ.

ღვე. მასპინძელი რომ დაივიანებს, იმის ადგილას სხვა დაჯდება. მასპინძელი შევარია, სტუმრები კი ქვიფობენ. ადამიანი მოკვდა, და დაწყველილი დრო ერთი წუთითაც არ შეჩერდა. დაკრძალვის დღესაც სუფრას სწორედ სამს სათაზე ვაშლიან, როგორც დაჩვეულები არიან, ერთს წაუთ არა გადააცილებენ. (ქეთინოს) აგრე ნუ მიცქერი, შვილო!

ქეთ. როგორ გახდი, მამიკო!

ღვე. (შუბლზე აკოცებს) ეგრე ნუ მიცქერი, შვილო!
ქეთ. წვერშიაც თითრი გამოკრეცია.

ღვე. (აღგება და ოთახში სიარულს დაიწყებს) დიდა საღ არის?

ქეთ. არ ვიცი.

ღვე. შინ არ ისადილა?

ქეთ. არა, სადილად არ მოსულა.

ღვე. ზურაბი?

ქეთ. არც ზურაბი ყოფილა. მარტო მე და ბებო ვიყავით.

ღვე. (დედას ზურგიდან მოხეხვია და აკოცებს) არტო შენა და ბებო განუყრელა მეკობრება. (გარედ ვიოლინის ხმა შესწყდება).

ქეთ. ხაწილიც ბებომ გააკეთა.

თამ. მე კი არა, შვილო, ქეთინომ გააკეთა

ქეთ. ბებო მეუბნებოდა, ესე გააკეთეო და მეც ვაკეთებდი.

ღვე. (გამხიარულებული) მაგასაც ნიჭი უნდა. მე ვერ გაგაკეთებდი.

ქეთ. (გამხიარულებულ მამას რომ დაინახავს, თითინაც განხიარულებდა) რა თქმა უნდა, ლობიოს შეჭამანდ კვერცხი თუ ნიუკიარად არ ჩახხალე, ლობიო შეჭამანიდი აღარ გამოვია.

ღვე. აბა გაუთქვეფავი კვერცხი ჩასხი ადღედეგულ ლობიოში.

ქეთ. (მხიარულად) აკი არ ვიციო, აკი არ ვიციო.

ღვე. (სიცილით) იგ შენმა ბებომ მაწაფა. გახსოვს, დედა, ერთხელ მუზაბასა ხარშავი და ქიფანის კოვხით პირი გამოიფიფთუქე.

თამ. (იციინის) რა კარგავა გხსომებია, შვილო ისეთი ბღავლი ასტებე. ორა კვირა მურაბის აღარ სჭამდი, გეშინოდა.

ღვე. ან ია გახსოვს, დედა, ბიძა ჩემმა ყელადაის პურში რომ ჩამსვე?

თამ. მახსოვს, შვილო, როგორ არ მახსოვს!

ღვე. (ქეთინოს) პატარაობისას ახირებული ხსიანით მიქინდა. რამდენი პურიც არ უნდა მოეკათა, მაინც ტრიოს დაეწყებოდა, პატარაა, დიდი პური მიინდა მეოქი. ერთხელ დამიშალეს, მცორედ დამიშალეს, — მე მანც ჩემსას არ ვიშოვლი გაბრაზდა ბიძაჩემი. მაგას თუ ქჭვა არ ვასწყვე, კაცი არ ვიქნებო. ერთხელ ახლად გამომცხარა პური გასაკიებებდ ტახტზე ვყარა, აი იმ ტახტზე, ეხლა რომ სოფელში ბებოს ოთახში სდგას. მე ჩემებურად ავხირდი. უცბად ბიძაჩემი მომვარდა, ხელი წამომავლო, ტახტზე დამსვა და მიგლი თინე პური გარშემო შემომიწყო, ყელადაის პურში ჩამსვე. აბა ეხლა შესჭამე სულ უნდა შესჭამე ეს პური. გადახედე ამ შთასავით წამოჭიფულ პურსა, შეგეშინდა, მაგრამ როგორ შეგეშინდა! ვაიიმე, დედა, მიშველე — მთქორ რომ დავივრიალე, — ის იყო და ისა. მას შემდეგ აღარ ავხირებულვარ. მომაწოდებდნენ თუ არა პურსა, მაშინვე შუბლ ქვეშ ბიძა ჩემს გადახეხვდად; ბიძა ჩემიც უღვაშებში იცინოდა და მეკითხებოდა, პატარა ხომ არ არას, დიდი პური ხომ არ გინდა. კრინტს როგორ დავძრავდი, ვიჯექი ვაჭმეებული.

თამ. პურში მომაგონდა. ხომ არა გზიან, შვილო!

ქეთ. როგორ მიყვარს, როდესაც ეგრე გამხიარულდები ხოლმე, მამიკო, სახეც სრულად გეცვლება!

(შემდეგი იქნება).

თეატრალური დრამა

1923/1924 წ. სეზონი.

თეატრული დრამის ცხოვრებაში განვლილი წლის სეზონი, თავის გახედული ნაბიჯის მსგელობით გარდაქმნისა და განხალხებისაკენ, განსაკუთრებულ ისტორიულ წყაღედ უნდა ჩაითვალოს.

თურქულ დრამას გამოფინობა თუმცა საქართველოს გასაბჭოების დღიდანვე ემწეოდა, მაგრამ გ. წ. სეზონის მეტობამ იგი თვალსაჩინოდ წამოაყენა ფეხზედ თურქულ-სა და მსახიობის ნიჭითა და ზნეობრივი უზრუნველყოფით, რასაც ხელს უწყობდა, პირველ ხანებში თავის დახარბებით აზერბეიჯანის ეკონ-დამხ. წარმომადგენლობა საქ-ში, ზოქალ. ტალობლის მეთაურობით და შემდეგში მისი სქ. რესხ. სახელმწიფო ხარჯზე მიღება, როგორც სხვა ერების თეატრებისა, აგრედვე წარსული სეზონის მიხვევას დასტურებს.

თურქული დრამის წინმსვლელობას უმთავრესად აფერხებდა ლრეისიზმი. მისთვის საქართველო იყო გამოცდილი და საქმეში ღრმად ჩახედული ხელმძღვანელი და ასეთი მას კიდევ მოგვლინა შოქ. ა. ტუვანოვის სახით, რომელმაც დიდი ცოდნა და უნარი გამოიჩინა და შედარებით უკან ჩამორჩენილ თურქ დრამას ხელოვნების ახალი გეზით გზა გაუთავა.

წლის რეპერტუარშიც დიდი გარდაქმნა მოხდა: ორიგინალურ პიესებიდან: „გაიგე“, „ჰაჯი ყარა“, „იბლის“, „ჟურჟრუმ“ და სხ. თურქულ დრ. სცენარებ იღვებოდა ისეთი ცნობილი კლასიკური პიესებიც, როგორც მაგ. „ოტლო“, „რეისზარი“, „ყაჩაღები“, „ჟორღ დანდანი“ და სხ. და ამასთან, როგორც რეგენიტიზმის ვიციტი, ყველა ეს პიესები თავის დაკვირვებით ასრულებით საზოგადოების ყურადღებას იქცევდნ. ეს კი იმის ნამდვილი მიზეზებელი იყო, რომ თურქ. დრამის მსახიობები არტისტულ ნიჭს არ იყენებდნ მოკლებულნი მას სჭირდა მხოლოდ წახალისება და გამოუმჯეურება და ხელოვნებელი ხელმძღვანელის ამოძრავებით.

მიუხედავად იმისა, რომ თურქ დრამამ თავის წრიდან რამოდენიმე ნიჭიერი წევრი მოსკოვშიაც გაგზავნა თეატრულ ცოდნისა და საზოგადო განვითარების შესახებ, მან მაინც შესძლო სეზონში დიდი გაძდიერებინა ისეთი ნიჭიერი მსახიობები, როგორიც იყვნენ: უღვი, (ოტელის ამსრულებელი), ისე-განდი (ხლესტაკოვის როლში) და სატანისა ჯევალის „იბოლიზი“-ს). მუსლიმან მსახიობ ქალის დელაფრუჟ აბასოვის პირველად სცენაზე გამოსვლა ხომ უდიდესი მოვლენა იყო არა მარტო თურქ დრამის, თუთი მუსლიმან ქალების ცხოვრებაში. ამ ქალმა პირველად შეისწავლა აზიური მონობის უღელი საკულტურო სარბილხე.

სეზონში ბენეფისები გაემართათ წვეულ-წყვილად და მსახურებულ მსახიობებს სეზონშივე თურქ. დრამამ 25 წ. უბოძოვ გადაუხადა თავის უძეგელს და დამსახურებულ მსახიობს ალი აბასოვს, რომელსაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის თურქ. თეატრის დაარსებაში, როგორც ტუილისში, აგრედვე თავრიზში, ერევანში, ნახიქევანში და სხ.

სეზონის ასეთმა რიხიანმა შეუთხებამ, რასაკვირველია, თურქ. დრამას არც ისე დიდი ფრთები უნდა შე-

ახსას, რომ განვილო მუშაობაში ყველაფერი ამოწყვეტილად ჩასთავალის წარსული სეზონის მიხვევა მხოლოდ სამხადისია მომავალი საქმიანობისა. თურქულმა დრამამ რომ აღორძინების ბოლო საფეხუზს მიახვიოს, მის წინ კიდევ ბევრი საქმე-ბოროტო და გადაუღებელი ამოცანები ადევალდა.

თურქ. დრამამ უპირველეს ყოვლისა ჯეროვან სიმალღეხედ უნდა აიყვანოს თავის წევრების სწავლა-განვითარება, მსახიობების კულტურულ ხალაროში შესტანისი მეტი ცოხნის მასალა, რადგან თეატრი და მსახიობი კიდევ ახლო არ არიან დაკავშირებულნი ურთიერთთან თეატრალური და საზოგადოთ ხელოვნების ცხოვრებით.

რეპერტუარიდან უნდა გაიდევნოს და ისტორიის ჩაბარდეს დროშოქმულ შინაარსის ძველი პიესები და სამაგიეროთ იგი განახლდეს ცხოვრების კარნახით შექმნილ ახალი რეკლ. პიესები.

საქართველო შექმნა აღმოსავლეთის და განსაკუთრებით ადგილობრივ თურქულ ცხოვრების შესავერი დეკორაციებისა, ტანისამოსებისა და სხ. ამ მხრივ საქმე ისე უნდა მოეწყოს, რომ სულთანის ამ შაჰის სასახლე არ წააგავდეს პარიზის სლონის და ყარაბაღის ბეგების არ გვაგონებდნ ქართველ თავიღების ტიპებს.

ყველა ამის შემდეგ, რასაკვირველია, დიდ საზრუნავს იქცევა არის გადაქციელობა ნივთიერი მხარე თვით მსახიობებელ. უკეთეს მთავრობის მიერ თურქული დრამაც ამ მხრივ არ იქნა გათანასწორებული სხვა თეატრებთან, — ცარიელი მუცლით იგი შირს ვერ წავა.

იმიდია სამტოთა ხელისუფლები, რომელიც დღეს დიდის ყურადღებით ეყრება ყველა ერის უმცირესობის კულტურულ საქმეს, თურქულ თეატრის წინმსვლელობის ცდას არ ჩაქლავს სათავეში და ხელს შეუწყობს მის განვითარება-აღორძინებასაც.

ამ რიგად განმეძინებულ თურქულ დრამის მსახიობებს კი მიეცემათ შესაძლებლობა, რომ თავისი კულტურულად ჩამორჩენილი ხალხი უვიცოობის ქაობიდან ჩქარა გამოიყვანონ და ისტორიის წინაშე ვალი მოიხადონ.

დ. ჯაბაროვი.

რეპოლიუსიის მსხვერპლი

5 წლის წინათ, 15 ივლისს, ინგლისელების მართვა-გამგეობისა და ბატონობის დროს ქ. ბაიოპის სატულალოში არაგველები და საისტორიო ამავეი მოხდა..

ამ დღეს ინგლისის მთავრობას სიკვდილით უნდა დაესჯა სრულიად ახალგაზრდა 22 წლის გულიანი კმა-წვილი, უშიშარი რანდი, სიცილით და ჯანით სავეი ილია აღვესის ძე მიქელიაშვილი.

დილით 8 საათზე ილიის საკანს მიადგა ინგლისელებს ათეული ჯარისკაცი და გამოუტახადა: „აღეტი და წამოდილი.“

ილიამ კარგად იცოდა, რას ნიშნავდა ეს ბრძანება. ადგა, ჩიიცვა, გაუღეს კარები და გამოვიდა თუ არა პირველ კარდორშივე გაფთვრებული ეგვერა ერის ინდუსტელ ჯარისკაცს, წაართვა ხელოდან თოფი და იქვე,

კარიდორში, ხუთი-ექვსი ინდუსელი საშინლად და სა-
არაკოდ დაახჩირებულნი წააქცია. დანარჩენების წყმხა-
რავ ყვირილზე 50 ინდუსელი მოვიარდა და რა დინახეს
თავგანწირულნი და გაცოფებული ყმაწვილა, აღარ ინდობ-
და არავის, დაქერა და ოთფის წართმევა შეუძლებლად
დინახეს, დაუშინეს ყველამ თოფები და ათული ტყვი-
ით გაუგვირეს გული... დახვრიტეს თავის საკანის კარი-
დორში...

ვინ იყო ილია მიქელაიშვილი? რატომ გახდა ის
რევოლუციისა და ინგლისელების მსხვერპლი?

ყველას ახსოვს, რომ დენიკინის ლენერალი ნათიევი
ბათომში შეუღდა ქართველ მოხალისეთა ჯარისკაცების
შეკრებას.

ილიას ბავშვიდანვე ჰქონდა გულში ჩანერგილი:
მეფისა და მისი წესწყობილების სიძულვილი, მამის ციმ-
ბირში გადასახლების გამო და ამის სამწუხარო შედეგე-
ბით—ილიამ საყვარელი დედა, და-ძმანი, ამ რევოლუცი-
ის გამო, ზოგი ციმბირში და ზოგი აქ—თავის სამშო-

მეორე წელში სრულიად უდანაშაულო საქმეებში
მიხვევით, ილიაც დაიპირეს და მიუხედავად იმისა,
რომ მთელმა რიგმა საპატიო მოწვევებისამ ილია გამარ-
თლეს, ინგლისის სარდლობის წარმომადგენელმა, ბათომის
გუბერნატორმა, ეუკოლისმა, თუმცა მას ტფილისში მყოფ
ინგლისის ჯარის უფროსმა კორმაც მისწერა არ დაეტე-
რიათ მიქელაიშვილი, მაგრამ ჯიუტად და შეუბრალეველ
ინგლისელი ვერაფერმა ვერ მოარჯულა და ილიას სატრ-
ცხლის გამოხსალმების დროს უდანაშაულო ჯარისკაცები
უმსხვერპლა!..

ქ. თვართქილაძე.

10 ივლისი 24 წ.

პატარა ნაწყვეტი

ჩვენში სიმართლე ტყუილად დროგობს,
ის ცხოვრებაში არავრად ვარგობს:
ვერაფერ ხმარობს, ზედმეტად ბარგობს,
მხოლოდ მის სახელს სუყველა ხარბობს!..

გ. შინატხელი.

უცხოეთის ხელოვნება

მეიერხოლდის ახალი დადგმა („დ. ე.“ პოდგაეც-
კისა). ამ პიესის დიდი ხნის განმავლობაში ამზადებდა
მეიერხოლდი. დადგმის მთავარი დანიშნულება იყო — აგი-
ტაცია. მას სთვლიან ყველაზე უფრო რთულ წარმოდგე-
ნად, რომელიც კი მოუტია მეიერხოლდს. სირთულე გა-
მოძლიანობს იმ სახლისა და მოულოდნელობისგან,
რომლებიც ახსიათებენ ამ წარმოდგენას. უწინარეს, რე-
ჟისორმა მიმართა ამ პიესისათვის **მოძრავ კედლებს**
(les murs mobiles), რომლებს საშუალებით წამდაუწყობ
იცვლება მოქმედების ადგილი. ამ შემთხვევაში მოძრავ
კედლებს ახალი მომენტებიც შემოაქვთ სცენის ხელოვნე-
ბაში: ის, რაც ქინოს კეთილშობილებას შეადგენდა მხოლოდ
ახლა სცენისათვის შექმნილი ხელმისაწვდომი — დედნის პრო-
ცესი საუფრადღებოა აგრეთვე, რომ მეიერხოლდმა შე-
მოიღო მრავალი როლი ერთი და იგივე მასიზობისათვის,
— „დ. ე.“-ში მან როლია, აღმსრულებელი 44 მასიზობი.
წარმოდგენის მთავარი მომენტებია აგიტაცია: სამ ეკრა-
ნაზე იწერება საავტოციო მონტაჟები და მოქმედების
განმარტებანი. ბერის აზრით მეიერხოლდმა ამ დადგმით
თავი ისახელა არა მხოლოდ როგორც რეჟისორმა, კიდევ
უფრო როგორც აგიტატორმა. საერთოდ „დ. ე.“ დიდი
ბილწევაა მეიერხოლდისა, როგორც ტენიკის, ისე მისი
დიდილოგიის მხრივ

ფლორენციის წიგნის გამოცემა. იტალიის მთავ-
რობამ მოიწვია რუსეთის სახელგამოს ლენინგრადის გან-
ყოფილება ფლორენციის წიგნის მსოფლიო გამოცემაზე
მომავალ 1925 წელს. გასული წლის გრაფიული ხელოვნე-
ბისა და წიგნის გამოცემა ფლორენციაში დიდი სახე-
ლი მოიხვეჭა და ყველა ქვეყნების ყურადღება მიიპყრო.

ბლოში უდროოდ მიბარა მიწის... ყველა ამა და სხვა
მრავალმა გარემოებამ ილიას გვირდოი სული გაელითო
რევოლუციის მონაპოვართა დაცვის სურვილით.

ამიტომ, რა თქმა უნდა, დენიკინის სარდლობის მი-
სახმარებლად, საქართველოში ჯარისკაცების შეკრებას,
გულცივად ვერ შეხედებოდა და აშფოთდებოდა ..

მან გადასწყვიტა შური ეძია მარტო ლენერალ ნა-
თიევზე, და ამ გადაწყვეტილების სისრულეში მოსაყვანად,
ის გავიდა ნათიევის საყვარელ სასივრთო ზღვის პირათ,
დიდ ბულვარში.

დღით, საათის 12 ზე, ლენერალი ერთ ქალბატონთან
თავისი ადიუტანტის თანხლებით გამოვიდა სასივრთოდ.

ილიამ, მოუახლოდნენ თუ არა მოსივრთნენი, თავი-
სი უტყუარო თოფის ექვსი ტყვია ესროლა და გაუღდა
გზას.

გასროლილი ტყვიებიდან სამი ლენერალს და სამი
ადიუტანტს აღმოაჩნდა ტანში გაელილი, რომლებიც წა-
ქცევამდ მოკლდნენ, ხოლო ქალი კი უფნებელი გადარჩა-
ბულვარი, რომელიც სავეს იყო ხალხით, ამ საში-
ნელმა დაუჯერებლმა და მოულოდნელმა ამბავმა ძლიერ
გააოცა, მკვდრების გარშემო შეჰყარა და დააფაცურა.

ადგილობრივ ადმინისტრაციაში საიდანაც ეჭვი
დაიბადა ილია მიქელაიშვილზე, დაუწყეს ძებნა, მაგრამ
საოკუპაციო ზონაში ის ვერ აღმოაჩინეს.

ილია დროებით გადაარჩა.

ინოს ჩიხლაძე.

ახალგაზრდა მწერალი, სახალხო თეატრის მსახიობქალი, ქუთაისის დრამატული დასში მოწვეული. სცენაზე გამოვიდა 1919 წ. ქუთაისში, შემდეგ ტფ. სახ. სახლში მუშაობდა. მისი როლებია: ლუიზა—„ორი ობ“, ოლ ოლი—„დ. ჩე. ცხ.“, დოროთეა—„მეფის დალაქი“, მარია—„კოლეა“, ელპიდა—„სიყ. საზღ.“ და სხ.

წერილი რადეჟინის მიმართ

„რევოლუციონერი დელამატორი“

ამ წიგნში სრულიად დაუთხოხავად „არის“ გადაბეჭდილი ოგანეს თუმანიანის ლექენდა: „ერთი წვეთი თავლი“. ამ „დაუთხოხობას“ ჯანი გეგარდეს, მაგრამ ეს ნაწარმოები ისე ამახიჯად არის გადაბეჭდილი, რომ არ შემიძლიან ჩემი აღმოთქება საჯაროდ არ გამოესტკევა:

დაბეჭდილია (იხ. გვ. 160):

„მაგრამ მწყემსის შარი მურა
კაბასაკენ გაეშურა!“

რა აზრი გამოვარს აქედან? რა შუაშია ან „შარი“ ან „კაბა“?

უნდა იყოს:

მაგრამ მწყემსის შავი მურა
კატხაკენ გაეშურა.

***

დაბეჭდილია (იხ. გვ. 164):

„თავს დაგვეცა უტხად მეხი,
აზნაურო, მუშავ, გლეხი!“

უნდა იყოს:

თავს დაგვეცა უტხად მეხი,
განადგურდა მთელი მხარე
აზნაურო, მუშავ, გლეხი!

***

დაბეჭდილია (იხ. გვ. 165):

„და მისდევდა
წელსა წელი
უწინდელი
ხალხში მძაფრად ჩაითესა...“

რა „უწინდელი“ა ჩაითესა ხალხში მძაფრად?

უნდა იყოს:

და მისდევდა
წელსა წელი
მაგრამ ხევდა

უწინდელი

ხალხში მძაფრად ჩაითესა.

***

თუ ვინმე მოისურვებს ამ ლექსის დეკლამატორობას, მან უნდა უწინდელი ნაბეჭდით იხელმძღვანელოს და ჯერ ასე უნდა შეასწოროს და შემდეგ წაიკითხო... ამას მოითხოვს როგორც ავტორის, ისე მკითხველის პატივისცემა. „ერთი წვეთი თავლი“ ხალხურად გენდა და ეს ლეგენდა ისე თანისთანობით ვითარდება, რომ არამც თუ ასეთი თვალსაჩინო შეცდომები, უბრალო ბზარიც კი უაზრობას შეჭქნის.

არ ვიცი რას მივაწერო ასეთი დაუდევრობა: ლექსის გადაბეჭდვაზე პატრონს არა ჰკითხავენ, პეპედავენ უამრავ შეცდომებით და ამ შეცდომებს წიგნის ბოლოში (სადაც „კორექტურულ შეცდომების“ განყოფილებაა) არ ასწორებენ; ავტორის სახელს „ოგანეს“—**ოგანესად** ნათლავენ, მაგრემც შემდგენელს დავიწყებია მთარგმნელის გვარი, აზნა როდესაც იმავ ავტორს დაიცინეთ იხსენიებენ წიგნის წინასიტყვაობაში.

მეტი პატივისცემა პოეტებს.

ი. გ.

გმობველთა ხმა პროვინსიიდან

რა გინდათ?

მკრთალი იერიშები.. დაქანგული ხმებით... ვინტ-მომპვალ არტილერიის ფერმკრთალი ყუმბარების გრილი. სარდალი უღაშპრით და შესუსამბო პროტესტი.

თითხმეტი წელი ბეგის მიტქელია...

თითხმეტი წელია რაც იოსებ იმედაველი და მისი ჟურნალი ემსახურება ქართულ კულტურის საქმეს. თითხმეტი წელია რაც მშვიერ-მწყურვალნი რედაქტორი თავს დასტრიალებს ლიტერატურულ განძს. თითხმეტი წელია რაც იგი ჩირაღდნით ხელში სდგას ქართულ კულტურის სამსხვერპლოზე და გზას უნათებს მშობლიურ კულტურის მოყვარულთ. თითხმეტი წელია რაც მან მალა ააფრიალა ქართული ხელოვნების დროსა.

„თეატრი და ცხოვრება“—ეს ერთადერთი სათეატრო-სახელოვანი ჟურნალია საქართველოში, რომელიც ყოველ პარტიულობის ვარეშე სდგას და იგი ამას პირნათლად ასრულებს. და დღეს-კი, როდესაც ამ ჟურნალის გარეშე იკრიბებიან ქართული კულტურის მოყვარული ახალი თაობა და ეძიებენ სულიერ საზრდოს, ამ დროს მის წინააღმდეგ „ულაშქრო სარდალი“ ამოქმედებს დაქანგულ არტილერიას მკრთალი ყუმბარებით.

რა გინდათ ბ-ნო კოწო! რა გაუწებთ?

ორატორული მანერა ამ ჟურნალის გარეშე გინდათ გამოიჩინოთ თუ რა?

„თეატრი და ცხოვრება“—მ პროვინსიაში ღირსეული ჰყოვა გამოძახილი. მან ნიღბა დაიმსახურა. მომავალი თაობა მასთან ეიქნებით.

თქვენ კი ბ-ნო „ულაშქრო სარდალი“ შორს ჩვენ-გან თქვენი ეანგვანი არტილერიით.

დ. სურამი.

პოლი კუჭუხიძე.

სათეატრო მიმოხილვა

სახალხო თეატრში ქარა. დრამა „ჯეირანი“-ს სახით უკვე შეუდგა მომავალი სეზონისათვის მუშაობას. ჩამოყალიბებულია და გაძლიერებული დასი. შესდგა რეპერტუარი, უზირატესობა ენიჭება ორიგინალურ პიესებს, რეკლამუოკონურს და კლასიკურ-ჩაკლულს. გადაიდგა ნაბიჯები, რომ დაასრდეს სამხატვრო სალონი, რომელშიაც შევლენ ხალხური დრამატურგები, მწერლები, პოეტები, მხატვრები და კრიტიკოსები. აქ მსახიობებთან და რეჟისორებთან ერთად იქნება წაკითხული და გარჩეული დასადგმელად განზრახული პიესები და შეფასებული უკვე დადგმული, რომ ფართე აუდიტორიას მიეცეს საშუალება გამოსთქვას თავისი აზრი პიესის დადგმას და განსახიებონებაზე. თეატრის დარბაზში ჩამოიკრებიდა სათანადო ყურთბიან-წერილების ჩასაღწებათ, ამრიგათი კი გაერთიანდება მწერლობა, სახიობა, რეჟისურა და აუდიტორია პერიოდიკებიდან სახალხო თეატრები აბამენ კავშირს ცენტრთან მთლიანი რეპერტუარის შესაქმნელად და ეგრედ წოდებულ „ხალტრის“-სათაღმებავად. ცენტრი უწყვეს როგორც იდეურ ხელმძღვანელობას, აგრედვე უზგანის პიესა-როლებს და სადაც საჭიროა ხელმძღვანელ მსახიობ-რეჟისორს.

რომ სასურველ ტემპით მიმდინარეობდეს კორპორაცია „ჯეირანი“-ს მუშაობა, დამატებით არჩეული პრეზიდენტის ძველი მოღვაწე მუშება: ვ. თედორაშვილი, ვ. რაჭვიანიძე, მ. თუმშალიშვილი და მსახიობთაგან გ. თაზიშვილი.

„ჯეირანი“- მოეწოდებს ყველა ხალხურ მსახიობს და სცენისმოყვარეს, რომელთაც სურთ 1924-ს წ. სეზონში იმუშაონ სახალხო თეატრში, ესლვე განუტხადონ წერილობით პრეზიდენტს, მისამართი: პლებანოვის პრ. № 102, სახალხო თეატრის ქართულ დრამის კანტორა, დასის მსახიობნი ამ კამათ შეებულებაში არიან მრთის თვისი, ყოველდღიურ მუშაობას აწარმოებს პრეზიდენტი და საქმეთა მმართველობა.

წითელი თეატრი პროლეტკულტის თაოსნობით დ. კობახიძის რეჟისორობით დაფუძნდა სახალხო სახლში. მოქმედება დაიწყო მაისის 1. წარმოადგინეს ვერპარნის „რიგიათი“. პიესა გადაკეთებულია, შიგა და შიგ ზოგი ისეთი რამაა ჩამატებული, რაც ავტორს, აღბად, არც კი უფერიაა. დაიდგა ახალი ყაიფით (მოქმედების ნაწილი ხალხში და ორკესტრში). ახალგაზრდა აღმასრულებელი შორის ნიჭიერი სცენის მოყვარენი სჩანან. სცენის მოწყობას ეტყობოდა სახლი, პიესას მომზადება. წარმოდგენას მტინდებოდა ხასიათი ჰქონდა, აღმსრულებელი - ყალბი პათოსი.

წინასწარი განზრახვით მიყოწიწებული სიტყვები და ადგილები, მასთან ყალბი პათოსი რომ ჩამოშორდეს, ამავე ძალთა შესრულებით ეს პიესა სახალხო თეატრის რეპერტუარში საპატიო ადგილს დაიკავს.

უხავანო.

ჭუთაისის თეატრის მომავალი ზამთრის 1924-25 წლის სეზონის დასის შედგენა მთავრობამ ისევ ოუზა ხარად შეიღოს მინდო. გასულმა სეზონმა ნთლად დაამტკიცა, რომ ქუთაისის უფეთრიოდ არსებობა არ შეუძლია. ყოველ წარმოდგენას ხალხი აუარებელი ესწრაოდ და ხასიათებები მსახიობთა თამაშით და დადგმით უკან ბრუნდებოდა. სამწუხაროდ უნდა აღენიშნოთ, რომ ცენტრის მიერ ნაკლები ყურადღება არის ქუთაისზე მიქცეუ-

ლი. ამის გამო ი. ზარდალიშვილმა შემადგომლობა-აუთოსრათა ქუთაისის დასი ავადმყოფობა იქნეს ცნობილი და მსახიობთ მიეცეს წლიური ჯამაგირი, აგრეთვე ითხოვა ერთდროული თანხა ახალ დეკორაციების შესაქმნელად. დასი და რეპერტუარიც თითქმის შედგენილია.

სახავგუო მწერლობის სალონი, რომლისთვისაც და მიმჭრლის გაიმართა 10 ივნისს, იმ. სხარდობის, რუსთალის თეატრში. სალონი დაიწყო 6. მთუჯაშვილის მოქმედება მკაფიო სიტყვით, რომელშიაც მან აღნიშნა, რომ ჩვენში სახავგუო მწერლობა მოკლებულია მშობლებისა და აღმზრდელების სათანადო ყურადღებას: სახავგუო მწერლობას არაიენ არ უსინჯავს კბილს, არც არაიენ არაიეთარ საზომს არ უყენებს. ვილაც, როლაცს კი სწერს, რაგორს - მით არ აწუხებთ. მოზხნენებელმა ხახა გასულ სასოვლოების ამ გულგრაობებს აღნიშნა, რომ სახავგუო მწერლობი პირველად მართავენ ასეთ საღამოს, პირველად გამოაქვთ საზოგადოების სამსჯავროს წინაშე თავისი შემოქმედების ნიმუშები.

— დეე, ეს საღამო იყოს სახავგუო მწერლობისა და საზოგადოების დაახლოების და თანავარძობის დასაწყისად, დაათავა სიტყვა მოზხნენებელმა.

შემდეგ დაიდგა გ. სვანიძის ოპერა „ოქროსი თავითი“- დან მთავრე მოქმედება მისივე ხელმძღვანელობით საკმოდ რთული ოპერა პაუზა ბავშვებმა გასაკვირველი ხელოვნებათ ჩაატარეს. ზოლოს გამიართა ლექსების და მოთხრობების დეკლამაცია, დრამატიზაცია.

ნორჩ ყრმების სიციხელთ საგვ, მკვირცხლი მოძრობა და ხმები სიციხელეს და სხიარულს უღვიძებდ მსმენელთ და მყურებელთ. საღამო 11 საათზე დასრულდა. ხალხს საკმოდ დაესწრა.

დამსწერი.

აგლბარის მე-4 სეზონის სკოლაში ივნ. 14 ამავე სკ. მოწუფებმა წარმოადგინეს: 1) „სამსიელი შურის ძიება“, 2 მოქმ. (შალვა დეგვიამ, გ. ირევილიშვილმა, ქლ. ხატიაშვილმა, გ. ხუციშვილმა) და 2) „სცენა რედაქციასი“- 1 მოქმ. სკ. წერილობისა. რედაქტორის როლი შესარდა მწუაფეთა ღარმ. წრის ხელმძღვანელ-რეჟისორმა ლონგ. ლომთათქემ. ამ სცენამ დიდი მხიარულება გამოიწვია მყურებელთა შორის. განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევდა ფუტურისტის როლი ლევან აბაშიძემ, სუფრასეტიკის-თამარა გომეზელური, ასოთამაშების-6. ლალიაშვილი, ქართველი მსახიობის - ვანო ბედიასვილი, მეარლნეს-არჩ. შაიშვილი, უტუნობის-გ ხუციშვილი და სტუდენტნი-გ. ბეგნიანიშვილი.

წარმოდგენამ კარვად ჩაიარა. მოწუაფეთაგან მიწვეულნი იყენენ - განსაკუთრებით მოწუაფეთა მშობლები და მასწავლებლნი.

წარმოდგენას დაესწრნენ აგრედვე განათლების კომისიარობის წარმომადგენლები კვიციკელია და სხ. წარმოდგენის დაწყების წინ დაიდგა კოცხალი სურათი „ინტერნაციონალის“- სიმღერით შ. ხატიაშვილის ხელმძღვანელობით.

წარმოდგენის გათავების შემდეგ დიდ დარბაზში გაიმართა ცეკვა-თამაში, რაიც უსრულდა ღამის 2 ნახ. საათზე.

ამ სკოლის მოწუაფები ხშირად დამგენ წარმოდგენებს და ვერა იქნება, თუ დხმარება აღმოიჩნებათ ტანდროსის და დეკორაციების უფასოთ დამომობით, რათა უფრო დაუხარულბელი შექმლოთ წარმოდგენების მარადეა.

მოსკოვში მცხოვრებ ქართველ ხელოვანთა ყოფაცხოვრებაში უკანასკნელ ხანებში ორი დიდი მოვლენა მოხდა: 1. შოლ. დადიანის ოუბლი (მაისის 14) და 2. ვ. შუბლიშვილის გარდაცვალება (მაისის 19), რამაც მიუღწეველად მოწინავე საზოგადოებას გლოვის ძაბა გადააფარა. შ. დადიანის ოუბლი დიდს ზეიმით გადაიხადეს. წარმოდგენილი იქნა ოუბლიანთა „გუმინდელი“ (2 მოქ.), „გაგაგებელი“ (1 მოქ.). რუსის გავრცელებმა მსახიობქალაქი იაბლოკინამ შესარულა ზენიანის მონოლოგი („იაბლოკინა“-დან), ლადო მესხიშვილის ასულმა ნინომ—კინტის ქუპლები (კინტოს ტანსამოსში), იყო სიმღერებიც. მიუღწეველ იაბლოკინამ, ალ. სუმბათაშვილმა იუენინა (წერილით), მოსკოვის ქართველობამ (ოქროს ძვირფასი საათი ძეგელით), მსახიობ ქალმა მ. ქილარჯიშვილმა (რომლის სიტყვამ მიელი დარბაზი მოაჯადოვა, ტის გამო დიდი ტაშით დააჯილდოვეს), სტუდიულელებმა, სტუდიურბოამ და სხ. აქ მოგვყავს მ. ქილარჯიშვილის სიტყვის ზოგი ადგილები. შემდგენისათვის მოგვწვდით ალ. სუმბათაშვილის და სხ. წერილებს.

მო—ველი.

ხანგრძლიის რკ-ჯვის კლუბში სამტრედიის პარტკომის თაოსნობით გორის სასარგებლოდ გაიშრობა სალარო შემდეგი პროგრამით: წარმოდგენა, ალეგორა, ციკვა და სხ. წარმოდგენილი იყო „დრამატული გაგაგებობის წყვერა“ ივ. გომარტოლის. მიწაწილითაგან სამტრედიის დამ. წრე ზ. ურუშაძის რეჟისორობით. პიესა მშვენიერათ ჩაატარეს, განსაკუთრებით კარგი იყვნენ: ვაკო ხაბთარაძე (დრამატული გაგაგებობის წყვერა), ზ. ურუშაძე (მეორე პიეტრა), ან. მამაციაშვილი (ლოთი), გვიმანი (ენა ბული), ლუბა ბუჭუა (დღა), ივანე კიკაჩიშვილი (იქერილი), ვ. შუბლიანია (კბილ ტკივილი) და მ. ბერაძე (ღობა ბერძნის). ეს უკანასკნელი ნამდვილი ხელოვანია, მშვენიერი ხმა, მიწერა-მოხერხა და ბუნებრივი თამაში აკეთებს. სასურველია იგი სცენას არ ჩამოშორდებოდეს. დანარჩენები ხელს უწყობდნენ საერთო მწყობარ თამაშობას. ხაზი ბოლომდე დაესწრო. სტუდრები მეორე დღის დილის ცხრა საათამდე ლინობდნენ და შემოსავალიც კარგი ჰქონდა. სიამაის განაგებდნენ: ირ. ბოხუა, ვარ—ვან ჯანჯუღია, ნიკარგობოდენ: პ. ასათიანი, თ. ნიკოლაიშვილი და სხ. ახალგაზრდანი და მანდილოსანნიც; რომლებიც დიდი მადლობის ღირსნი არიან. ერთ ნაკლს კი უნდა მაიქციოს რეჟისორმა ყურადღება—ეს ის არის, რომ დედას შემოეყვანა ქალიშვილი სცენაზე უსიტყვიო და ეს უკანასკნელი ყოველდღე დიდს ლაპარაკზე იცხოვრო. შემდეგში მე მგონია ამ მხარეს მიაქცევის ყურადღება რეჟისორი.

ირ.—ა.

ახალციხეში ივლისის 12-ს, ლენინის სახელობის მუშათა თეატრის ტყ. სიმბორ დრამ. დასის მსახიობ ლეონ ერანიანის რეჟისორობით წარმოდგენილი იქნა სიმბორი ენაზე მუსიკალური 5 მოქ. დრამა „საიათნოვა“.

დრამის სუბტიტი ადრეულმა საქართველოს ცხოვრებიდან (ერეკლე, მეფის დროიდან).

საიათნოვა მოხეტიალე ხალხური აწულა. სასახლეებსა და კარდაკარ საირაულით მცხოვრებთ ატკბობს თავისი მომხიბლავი დაცკრა-სიმღერით.

საქართველოში უწინდელ დროში ხომ მრავალი იყო ასეთი აწული-მესტეირული საბო.

ბუნებრივია, რომ ყოველ ერს უზარეულეს ყოვლისა უყვარს და წმიდათა-წმიდათ მიაჩნია თავისი ეროვნული ავლა-დიდება. ჩვენც უღრმესი სინაზრით ვაგრძენით, როცა აიხიდა ფარდა და სცენაზე გამოჩნდნენ ქართველ ეროვნულ ტანსამოსში გამოწყობილი (ქულაჯა, ჩიხა, ჩიხბა, კობი—ლიქაქი) მორთულ-მოკაშმული ორივე სქესის მსახიობნი.

ლამაზათ იმღერეს ქართულ ენაზე „გაფორნდი“ შავო მერცხალო.

მოქ. ანკარიანს, რომელიც ასრულებდა საიათნოვას როლს, ხმა ჰალალოტობდა, არა-ქართველური იერის იყო. გაფარჯიშებით ამ ნაკლს აიცილებს.

საუცხოვრო შესარულა სონას როლი ქალ. ანტლიკ ერამიანმა. მშვენიერი, მომხიბლავი ხმა აქვს. აგრედვე უნაკლოდ შესარულა შუშანას როლი ქალ. ფრანსემ. დანარჩენი მსახიობნიც ხელს უწყობდნენ საერთო ანამსებს.

წარმოდგენას დაესწრენ ქართველებიც და ორიოდ რუსიც. ბილეთები ყველასათვის ხელმისაწვდომი იყო: 1 მ. 50 კ.—30 კაპიკოდ.

სასმ მოქ. ლეონ ერამიანი არ არის განსაკუთრებული ფულის სიყვარულით, რომ ჯაბე გაისქელოს, არამედ მისი აზრია, რომ ადგილობრივი სონას საზოგადოება, რომელიც გამსჭვალა მისაწერ კარჩაკეტილობის სულსიკვებებით, ნელ-ნელა მიანაზრო გაზოგებების ტაძარს—თეატრს, გადაუშალოს მას, როგორც სომხის გრის, ისე მეზობელ და უცხო გრის ყოფა-ცხოვრება. დარჩება ენკენისთვემდე. განზახული აქვს ქართულიდან ნათარგმნი პიესებიც დასცავს.

ვაკლე გურგენიძე.

ქ. თელავში ივლისის 15-ს დაიდგა კოტე ქელოძის „თანამედროვე ისტორიული დრამა“ 3 მოქ. „ქართველნი ჩინეთში“, რამაც საზოგადოებაში გამოიწვია უკმაყოფილება თავისი შესაბამიანით. მასში არავითარი ჰამონია არ არის დატული და უზარალო სიტყვათა თამაშია. მოქმედებასა და მოქმედების შორს დიდი საზღვარია; თუ არა ზოგიერთ მსახიობის თამაშს, მირიანს და სხალისს შეტანის, ვიდრეგებდნენ რაიმე ღირებულებაზე. ქელოძის რეგულაციონიერი გმირები ძალიან მოისლტებდნენ; რეგულაციონიერობა პიესას შეეცყო მხოლოდ მაშინ, როდესაც სცენაზე გამოვიდა რევაზოვი: ყოველი მისი მოქმედება, გამოთქმა, ნერვების დაკმობლობა იყო სწორი და დამატარებელი რეგულაციონიერობის. დიდი ყურადღება მიიქციეს თავიანთი თამაშით ჩინელებმა, განსაკუთრებით ბაბაევმა, რომელმაც თითქმის იხსნა მთელი პიესა. ავტორიც კარგი იყო ხეცურის როლში. გლეხის როლი კარგად შესარულა ვანო მისუჭვიანმა. ყველას გრომები შესაფერი და კარგი იყო, ორს სრულად არა ჰქონია—რატიოშ..

მიოვალი.

სოფ. ხაშვის ახალგაზრდათა წრე ცილობის ახალი რამ შეიტარეს თავის სოფლის ცხოვრებაში, ხელო შეწყყოს გლეხობის კულტურულ წინსვლას, რაიც აღტკინებდა იწვევს, გარე-კანებით გლეხობას არ ახსოვს როდისმე ადგილობრივი გაზეთი ჰქონოდაც. დღეს კი ეს შესლეს. თუ ყველგან არა, ზოგიერთ მოწინავე სოფლებში მაინც ცილობებენ დაიარსონ ადგილობრივი ქედლის გაზეთი. ასეთი გაზეთი გამოვიდა სოფ. ხაშვშიც, რომელსაც უწოდეს სახელი „იორი“, სახელი იმ მდიანარის, რომელიც ჩამოუდის მას ვეურლით. მიწმენილობა ამ ქედლის გაზეთისა დიდია დღევანდელ ჩვენს ცხოვრებაში ადგილობრივი გლეხობისათვის, რადგან იგი სათავე იქნება მათი ცხოვრებისა. ვაზეთს მიზნად აქვს უკანარგად ანთინწის და ვაშუტის ადგილობრივი ყოფა-ცხოვრება. მაშ, სალამი და გამარჯვება ხაშვის ახალგაზრდა წრეს, როგორც კულტ-აწარმელი და ვუსურვებ მერტს მზნებრიან მუშაობას სოფლისათვის. გაზეთი „იორი“-ს რედაქციის თაოსნობით ამ მოქმედ ხაშვში გაიბათება ხაშვის თეატრის 30 წლის შესრულების იუბილი.

მანო.

ქ. ქუთაისის მუსიკალური ტახნიკუმი

(მოკლე ანგარიში)

1923—24 სამოსწავლო წლისწინადა, პირველ ნახევარში სწავლობდა 207 მოწ. ერთგნების შრიც: ქართველი—170, რუსი—26, სომეხი—3, ებრაელი—3 და სხ.—5. სულ 207 სწავლიდა. მიხედვით: რიალის კლასში—138, სიმღერის—24. ვიოლინოს—27, ვიოლონჩელის—4, სავალდებულო რიალიზზე—40, თეორია-სოლოფეის კლ. ქართულზე—60, რუსულზე—17, პარმინიაზე—8, საორკესტრო კლ.—14, სულ: 332 მოწ.

სამუსიკო ტეხნიკუმში ამ წელიწადს დაარსდა: მოწავითა მომღერალთა გუნდი, სიმღერის ანსამბლი, საორკესტრო კლასი და სალოტარო კურსები, რომელს მიზანია შექმნა სიმღერის მასწავლებელთა კადრისა, როგორც ქ. ქუთაისისთვის, აგრეთვე მთელ დასავლეთ საქართველოსათვის.

მასწავლებელთა შემაღლებლობა—14 კაცია, საქმის მწარმოებელი და კლასის ყურის მგდებელი—1, დარაჯი—2.

სპეციალობის მიხედვით მასწავლებელნი იყოფიან: სპეციალურ ფ. 3. კლ.—6, სავალდებულო ფ. 3.—2. სულ 8 პიანისტია, ვიოლინოს კლასში—2. cello—2, სიმღერის კლ.—1. საორკესტრო კლ.—1, სულ: 14 კაცია.

ამ რიცხვში თეორიის კლასში ასწავლის 2 მასწავლებელი, მომღერალთა გუნდს და სალოტარო კურსებს—1 მასწ. ერთგნების მიხედვით მასწავლებელნი იყოფიან: ქართველი—3, რუსი—7, გერმანელი—1, სომეხი—1, პოლონელი—1, ჩეხი—1. საქმის მწარმოებელი და დარაჯები სამივე ქართველი.

მე-2 ნახევარში მეკადნიერობდა 189 მოწ. ერთგნების მიხედვით: ქართველი—167, რუსი—15 სომეხი—5, ებრაელი—1, პოლონელი—1. სულ: 189 მოწ.

თავი დაანება მუსიკალურ ტეხნიკუმს 33 მოწ. მათში: 19 მოწ. თავის ნებით, 14 მოწ. ფულის შემოტანლობის გამო.

გამოცდების შედეგი: მოსამზადებელ კურსზე იმყოფებოდა—34 მოწ. I კ.—31, II კ.—26, III კ.—14, IV—10 V—12, VI—2. სამუსიკო ტეხნიკუმში ამ წელიწადს დაასრულა ორმა ფ-პ. კლასში ე. ხასლავსკიან—კლ. მასწ. ლ. ხავაშიძის და 6. მიხილიაძის კლ. მასწ. ე. ტაფთვიკია. კულტურული მუშაობა სამუსიკო ტეხნიკუმისა: 1) საკონცერტო დარბაზი მორითოს ქართველ კომპოზიტორთა ბიუსტებით. უკვე შექმნილია შოთა რუსთველის ბიუსტი, რომელიც საკონცერტო დარბაზის შესავალ ოთახში სდგას, მელიტონ ბზალანიჭიძეს ბიუსტი, საკონცერტო დარბაზში სდგას, როგორც კომპოზიტორის და ამ ტეხნიკუმის დამაარსებლის, შემდეგ რიგშია ბიუსტები კომპ. პროფ. დ. არაბიშვილისა, კომპ. პროფ. ზ. ფალიაშვილისა და კომპ. 6. სულხანიშვილისა; 2) დაარსდა მასწავლებელთა მუდმივი სიმებიანი კვარტეტი, 3) გაიმართა 22 კონცერტი. 4 კლას და 4 დახურული მოწაფეთა კონცერტი სულ: 8 მოწ. კონც., 6—პედაგოგიური, 2—სიმფონიური, 2—საერთო (общедоступ.). 2—კონცერტი 1—საბავშვო სახლში 2 მისს და 1—საშუო კონცერტი წითელარმიელებისათვის.

მუსიკალური სწავლა-მეკადნიერობა სრული ინტენსიუის მუშაობით მიმდინარეობდა, კულტურული მუშაობა თვალსაჩინოდ და ენერგულად იყო გაჩაღებული.

ილ. აბაშიძე.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

ფოტოგრაფია

ფსინის ქვანიასი

გადავიდა ახალ ბინაზე—რუსთველის პრ. № 8, მუშათა სახალის პირდაპირ. ასრულებს ყოველგვარ საფოტოგრაფიო სამუშაოს: იღებს პიროვნულ, ჯგუფობრივ, შენობათა და სხვ. სურათებს, ადიდებს პორტრეტებს ფერადებით და სხვ.

შეკვეთებს ასრულებს რიგზე, ხელაჯნურად. სურათების გადაღება დღის 9 ს.—სად. 6 ს. აქვე მოიაზრება რეკლამაციის ბელადების

სურათები

4—3 6.

მიიღება ხელის მოწერა 1924 წ.

„თბაჭრი და სსოპრია“

წლიურად 10 მან., ნახევარი წლით—6 მან., ოთო ნომერი—20 კაბ.

წლიური ხელისმოწერა მიიღება 5 ლ და ერთს პიანისს.

მისამართი: ტფილისი, კომენტარის (ყოფ სასახლის) ქ. № 5. იოსებ იმედაშვილი.

რედაქცია ღიაა: 9 3 და 5—8 ს-მდე. რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

ორშაბათი	სასალი კლუბი	ორშაბათი
18	(სასახლის ქ.)	18
აგვისტო		აგვისტო

პროლეტარ მშრომელთა ასოციაციის ინიციატივით

გ ა ი მ ა რ თ ე ბ ა

პ ო მ თ ბ ა ჩ ა ნ ა ს

40 წლის სამწერლო და საპედაგოგიო მოღვაწეობის საპატივსაცემო

ს ა ლ ა მ ო

1. „ედეაკაცის 1001 ცბიერება“—შალვა დადიანის და ელიო ანდრონიკაშვილის მონაწილეობით.
2. კომპოზიტორ სულხანიშვილის თხზულებანი: „მესტევირულიშ“ სოლოს შესასრულებს ოპერის მომღერალი ვ. ლორთქიფანიძე.
3. საკონცერტო განყოფილებანი: ოპერის პრემიერები: დ. კავთაძე, ვენაძე, შავერზაშვილი.
4. პიანურზე დაუკრავს ცნობილი მუსიკოსი—ორიენტალისტი ალექსანდრე ოღანეზაშვილი.
5. პროლეტარი პოეტები წიკითხვენ ლექსებს.
6. ბაჩანა წიკითხავს თავის ლექსებს.

ბილეთები იყიდება კასაში. დასაწყისი საღამოს 9 საათზე. პასუხისმგებელი გამგე ი. ზომლეთელი.